

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

III обикновено Народно Събрание.

(Първа сесия.)

XXI. ЗАСЪДАНЕ, СРЪДА 19 ЯНУАРИЙ 1883 ГОД.

(Начало въ 2 часа послѣ пладнѣ, подѣ председателството на Негово Високо-преосвященство Митрополита Симеона Варненско-Преславский).

Председателъ: (Звъни): Ще се чете списъка на г-да представителитѣ.

Секр. Щърбановъ: (Чете).

Отъ 40 души представители присѣдствуватъ 36 отсъдствуватъ 4-ма; а именно: г-да Селвели (боленъ), Д-ръ Вжлковичъ, Х. Ангелъ Флоровъ и П. Бошнаковъ.

Председателъ: Тѣй като присѣдствуватъ повече отъ половината г-да представители, събранието се счита пълно и засѣданието се открива.

Днесъ протоколъ готовъ нѣма, тѣй като г-да секретаритѣ сж заняти въ разни коммисии, та неможахъ да приготвятъ.

Има на дневенъ редъ второто четение на законопроекта за Смѣтната Палата. Г. докладчикъ на коммисията да благоволи да го прочете.

Докл. Аневъ: (Чете чл. 1 — виждъ мин. дневникъ).

Шивачовъ: Мисля, че този законопроектъ слѣдъ първото четене се прие; тѣй щото вмѣсто «законопроектътъ» трѣбба да се каже вече «законъ».

М-ръ Начовичъ: Не е тѣй; законъ става само като го утвърди НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО; а до тогазъ той е все законопроектъ.

Докл. Аневъ: (Продължава да чете).

(При членъ 3:).

Шивачовъ: Бѣше прието на мѣсто «контролна палата» да се постави «Смѣтна Палата». (Прието).

М-ръ Генералъ Соболевъ: Сколько могу припомнить въ прошломъ засѣданіи измѣненъ 4 членъ разсматриваемаго закона въ видахъ болшаго обезпеченія чиновниковъ Контрольной Палаты. Въ проектъ сказано (чете): «уволнение на членовѣтъ на Смѣтната Палата става само въ слѣдствие на важни нередовности».

Я предложилъ бы тотъ параграфъ въ слѣдующей формѣ: «уволнение на членовѣтъ на Смѣтната Палата става съгласно съ закона за чиновницитѣ».

Аневъ: Да така е и измѣнено. По-напредъ бѣще: «уволнение на членовѣтъ на Смѣтната Палата става само въ слѣдствие на важни нередовности извършени при изпълненіето на длъжността имъ или въ случай на извършване уголовно престѣпление» но се измѣни послѣ, и прие се тѣй отъ Нар. Събрание:

«Уволнения и зачисления на членовѣтъ на Смѣтната Палата ставатъ съгласно съ закона за чиновницитѣ». (Гласове: Да!).

Докл. Аневъ: (Продължава четеніето) (При чл. 12:).

Шивачовъ: Приехме «съвѣтници» на мѣсто «членове». (Приема се).

(Слѣдва прочитаніето на цѣлий законопроектъ. — Виждъ миналий дневникъ).

М-ръ Грековъ: Азъ ще направя една забѣлѣжка за едно нѣщо въ този законъ, което ме почуди. Гледамъ, че

прокурорът на всегждѣ се нарича «главенъ прокуроръ». Защо е главенъ когато други прокуроръ въ Палатата нѣма? Просто да се каже: «Прокуроръ». Азъ съмъ въобще противъ тѣзи приказвания на «главний» и «върховний», които не даватъ по-голѣмо значение, напротивъ сж такива изречения, които сж съвършено безполезни, именно, когато безъ тѣхъ работата е сжщата. Тука нѣма причина да се нарича «главенъ», защото единъ е прокуроръ при Палатата. За това прилагателната думата «главенъ» да се изхвърли на всегждѣ гдѣто я има и да си остане само «прокуроръ». (Гласове: Съгласни).

Докл. Аневъ: Азъ се съгласявамъ и може да се изхвърли, и да си остане само «прокуроръ».

Предсѣдателъ: Приема ли Народ. Събрание да се изхвърли тази дума? (Едногласно приема).

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание законопроекта за устройството и общото управление на Смѣтната Палата, както се чете сега; съ измѣнения, които сж станали въ първото четение? (Гласове: Приема.) Който не приема да си дигне ржката. (Никой не дига.) — Значи, че законопроектътъ за устройството и общото управление на Смѣтната Палата се приема, както се прочете съ преправките, направени въ първото четение.

Както знаете г-да, на дневенъ редъ е сега докладътъ на комисията, която бѣше натоварена да разгледа смѣтките за украшаване салата, въ която засѣдава Нар. Събрание.

Докл. Манафовъ: Д-да представители! Тѣй като въ предишното засѣдание, имаше нѣща, които комисията бѣше предоставила да рѣши Нар. Събрание, то Нар. Събрание има добрината и тогава да възложи на насъ да дадемъ окончателенъ гл съ върху тѣзи нѣща.

И тѣй комисията като преглѣда всичко едно по едно, въ своя билансъ намѣрва една разлика въ мобилировката отъ вещитѣ и сукното 3086 лева и 45 стотинки; а въ общата смѣтка е показано 11436 л. и 70 ст., въ която комисията съ експертитѣ заедно намѣрва дадени повече пари върху нѣкои цѣни. И ако желае Нар. Събрание, комисията може да му покаже едно по едно, какво е тя намѣрила. (Глас: Желаете, нежелаете). Именно азъ ще забѣлѣжж само върху двата стола на публиката разлика върху сукното. Тамъ е показано 94 метра сукно по 9 фр аршина. Експертитѣ намѣриха, че отъ едното до другото по първата стойност, както е купено намѣрватъ 3 лева разлика; а на самомъ дѣлъ, сукното, което е купено по 9 лева, струва 4 лева и 50 ст. метра, а другото струва по 6 лева.

Напоследѣтъ върху постелките въ салата на Нар. Събрание, гдѣто бѣше показано 600 лева, е купенъ шаякъ отъ подполковника Логвенова. Тамъ не е показано ни метръ, ни аршинъ, ни нищо; и тѣй комисията съ експертитѣ заедно опредѣли, че не може да стори по-вече този шаякъ отъ 400 лева; тия сж достатъчни, и самото Нар. Събрание може да че съ тази сума кавъори даже могатъ да се купятъ за постиланье.

Подиръ това дохождаме до платата за трудътъ на тапцинерина, незная тази българска дума не е, та не мож добръ да я произнеса; трѣбва да е надзирателъ. (Гласове: Не е надзирателъ). А какъ е? (Гласове: Мобеледжия). За него е показано 800 фр. комисията съ експертитѣ заедно вижда, че даже цѣната 400 лева е твърдѣ грамадна цѣна, която мисли, че нѣма даже кой да каже върху нея нѣщо; защото експертитѣ и комисията заедно се произнесоха да се не платятъ повече отъ 400 лева, гдѣто е наблюдавалъ за украшението салата на Нар. Събрание.

Тоже въ послѣдното издирване комисията намѣри въ столоветѣ, показани 58 стола и показано, че сж купени отъ нѣкого си Иосифа Хорна, а то изслѣдва да сж купени отъ нѣкого Бохора. А Хоринъ ги показва тука по 1 фр. повече, неможи да увеличи твърдѣ много цифрата.

И въ заключение комисията съ експертитѣ не намѣри да се платятъ повече отъ 8360 фр. и 25 ст. — сума, мисли, на която, като поглѣдне чловѣкъ, ще каже, че и салата се исплаща, не само мебелировката.

Шивачовъ: Азъ би желалъ да я попитамъ комисията, кой се е распоредилъ за украшаване на Нар. Събрание, да ли Министерството на Вътрѣшнитѣ Дѣла или друго нѣкое Министерството?

Аневъ: Желателно е да се знае, тѣй като г-нъ докладчикъ направи заключението на комисията, че за тая смѣтка не трѣба да се заплаща повече отъ 8360 фр. 25 ст., тогазъ комисията мисли ли, когато се заплатятъ тия пари, ще ли могатъ ония, отъ които сж купени работитѣ да спечелятъ извѣстни проценти?

Манафовъ: Г-да експертитѣ, които призовахме, казахъ, че тѣ вземжтъ предъ видъ всичкото, именно че когато стане такава една бърза мебелировка и когато се пазарятъ за тая мебелировка нѣщата, то търговецътъ, дюкенджията или кой да било не продава безъ полза а даже спечелва по много. Има за това и една българска пословица, която не искамъ да я кажж. Тѣ казахъ, че тѣзи оцѣнки, които съ комисията заедно направихъ, сж такива, щото тър-

говцитѣ сѣ спечелили по 25 — 30 %. Ето отговора на г-на Анева на туй запитване.

Д-ръ Цачевъ: Азъ моля Нар. Събрание да не се продължава върху този въпросъ; защото нѣма за какво да се говори. Комисията, която Нар. Събрание натовари, доколкото е могла, изучила е въпроса, и направила билансъ; ако Нар. Събрание го одобри, добръ, ако ли не, тогази е друго нѣщо. Но азъ неவிждамъ полза да се продължава.

Шивачовъ: Народното Събрание трѣба да вземе предъ видъ настоящата загуба, именно на 11446 фр. 3000 и толкова фр. а това да му служи за въ бждѣще като мотивъ, когато съставя закони или разглежда смѣтки, та да не се казва, че искаме да правиме пречки или се спазаряваме; но това е фактъ г-да! А за другитѣ разноски, които сѣ харчили по общитѣ сгради, нѣща да говоря; Нар. Събрание отъ това може да заключи и за тѣхъ. Желателно би било да се знае, кой е билъ главний распоредителъ за украшението на залата на Нар. Събрание.

М-ръ Соболевъ: Украшение заль Нар. Собраниа было поручено индженеру Копиткину.

Дуковъ: Г-нъ Д-ръ Цачевъ каза, че не трѣба вече да разискваме; но азъ мисля, че Нар. Събрание трѣба да направи едно заключение, какво трѣба да се направи съ тая смѣтка. Азъ по-напредъ, въ минжлото засѣдание бѣхъ казалъ, че тѣзи смѣтка, тѣй като Нар. Събрание може да заплати само 8360 фр., споредъ заключението на комисията, то въ такъвъ случай, мисля, слѣдвало би да се повърне смѣтката назадъ, и Министерството да заплати или 8360 фр. или пакъ 11447; а по нататѣкъ остава на смѣтната палата да разгледа смѣткитѣ, и когато дойдатъ до Нар. Събрание, може и то да се произнесе.

Манафовъ: Искамъ да отговоря на г-на Дукова, че тѣзи столове сѣ купени отъ Славянската Беседа. (Гласове: отъ военния клубъ). Ако ги купимъ отъ друго мѣсто, трѣба да се заплати по 5 фр. повече, а подиръ прекупванъето имъ отъ други е похарчено още по единъ фр.

Шивачовъ: Азъ съмъ крайно зачуденъ отъ едно нѣщо, гдѣто при всичко че е доказано за работитѣ на г-на Копиткина и всички това го знаятъ, и при все това правителството слѣдва да има кѣмъ него сжщото благоволение, както и по-напредъ. Неможа ли да се намѣри други човѣкъ комуто да се повѣри украшението на залата на Нар. Събрание, когато неговитѣ дѣла по строителното отдѣление сѣ извѣстни на всички? И ми се струва, че имало едно запитване по това, и 20 дена се миняхъ, а нѣма още никакъвъ отговоръ. За това желателно е, да обърне внимание Народ-

ното Събрание и да искаже особено съжаление, гдѣто ставатъ тия работи, и че желателно би било Министерството да обръща за напредъ по сериозно внимание, когато се поржчватъ нѣкои поржчки, да се поржчватъ на такива хора, на които и правителството и Нар. Събрание имжтъ довѣрие.

Председателъ: Сега въпросътъ е тука: Комисията намѣрва, че всичкитѣ тѣзи покупени работи, които има въ залата на Нар. Събрание, и съ които е украсена тя, струватъ 8360 лева и 25 ст., а искатъ се за това 11446 лева и 70 стотинки.

Сега Нар. Събрание какъ мисли, да ли 8360 лева да се платятъ, а другитѣ да не се даватъ?

М-ръ Грековъ: Безъ да искамъ въ нищо да прогиворѣчъ на заключението на комисията, азъ само ще да кажъ на Народното Събрание, че около 4 или 5 дена преди отварянъето на Нар. Събрание, нѣмаше още помѣщение приготвено за Нар. Събрание. Търси се нѣкоя къща за помѣщение, но нийдѣ не можа да се намѣри сгодна. Най послѣ се помисли за туй помѣщение, въ което се намѣрваме; и то бѣше толкова мокро, щото палихъ се соби и мангали за да се изсуши. И всичко, което можа да се направи, станж за 3—4 дена. Предъ видъ на краткостта на врѣмето, бѣше поржчено на г-на Копиткина, който вече и другий пжтъ е правилъ такива украшения за Народното Събрание, да ги направи и сега. Но, азъ мисля, че тука да се предполага че г-нъ Копиткинъ се е ползувалъ отъ това нѣщо, е съвършено неумѣстно; защото, както виждате, той не е взималъ нито една пара отъ нѣкого. Освѣнъ това, г-нъ Копиткинъ само е надзиравалъ работата по отдалечъ, и е давалъ заповѣди на други. А този, който е извършвалъ работата, е единъ архитектъ отъ строителното отдѣление въ Министерството на Общитѣ Сгради, нѣкой си Сава Димитриевичъ, който е купувалъ всичкитѣ тѣзи нѣща. Може би той да не се е пазарилъ, а искалъ е нѣщата, и тѣ му сѣ предложили една смѣтка, на която най-сетнѣ, може да се прави възражения.

За това, азъ мисля, че да се поставя въпросътъ така, както го поставя г-нъ Шивачевъ, и да се говори, че правителството е направило голѣма погрѣшка, че е поржчило такава работа на г-на Копиткина, който билъ познатъ по свойтѣ дѣла по строителното отдѣление, не е справедливо. Ще добавя още една работа, когато става набързо, както е тука, неможе да стане поевтина. И всѣкой знае, че тука въ София неможе да се намѣри друго мѣсто; а и това помѣщение бѣше измазвано въ срѣдъ зима, нѣколко дена преди да влезжтъ майсторитѣ да правятъ украшението. Слѣдователно да се направи упрѣкъ на правителството, че е ста-

нала работата по скъпа, това не си е намѣстото. Наистина друга работа е, ако се бѣше намѣрило съ врѣме по голѣмо и сгоднo помѣщение; но това помѣщение е единственното. И като бѣше нужно да стане украшението за твърдѣ кѣсо врѣме, разбира се, че излѣзе работата по скъпо. Всѣки знае, че когато се върши нѣкоя работа въ по околнo врѣме, тя излиза всѣкога по ефтина; но тука всичкото е свършено за 3 — 4 дена, и то такава огромна работа, щото сѣ работили постоянно дѣня и ноща. Въ такъвъ случай и търговцитѣ, когато виждатъ нуждата на човѣка, обичатъ да се възползуватъ и зиматъ по скъпо. Слѣдователно, главната причина трѣба да се отдава на кѣсото врѣме, което се имаше, за да се приготви залата на Народното Сѣбрание. И азъ мисля, че да се преподлага отъ тука, като сѣ похарчили 11446 фр., когато комисията намира само 8360 фр., че въ другитѣ работи Богъ знае какви злоупотребления сѣ станѣли, това е малко рисковано и не основно; защото смѣтнитѣ сѣ тука, и Смѣтната Палата ще да ги прегледа и дѣто се намѣри погрѣшка, може да се исправи. Но нѣма такива огромни сумми, както иска да каже г-нъ Шивачовъ, които да сѣ вземали и харчили безъ нужда или без смѣтка. Г-нъ Шивачовъ, — азъ а други пакъ съмъ го забѣлежилъ — когато говори, всѣкога захваща да прави упрѣкания на правителството. Но ако прави това, трѣбвало би да има фактове а не да го казва отъ едно предположение: че тука представилъ нѣкой Еврейнъ смѣтка претоварена, да извличаме предположение, че Богъ знае какви грабежи ставатъ при правителственитѣ покупки отъ сокровището. Тѣзи предположения само разняежтъ слухове неприятни, и азъ мисля, че найголемо зло нанасятъ на ония лица, които ги казватъ; защото, съ това показватъ, че се отнасятъ къмъ работа съ голѣма лекостъ.

За туй, ако се показвала разлика въ тая смѣтка 3000 фр., да се предполага, че имало злоупотребления и въ другитѣ смѣтки на Правителството, това е твърдѣ рисковано и не е основано на нищо; толкози повече, че смѣтнитѣ на правителството сѣ на расположе на всички. Ако има фактове г-нъ Шивачовъ, тогава ще направи заслуга, да ги каже; но безъ никакви доказателства, а просто по едно само предположение да утвърдява прѣдъ цѣль българскитъ народъ и прѣдъ цѣль свѣтъ, че Богъ знае какви злоупотребления сѣ ставали при харчението на паритѣ отъ правителството, съ това той неправи заслуга нито на представителитѣ, нито никому; а тѣзи думи исказани безъ всѣка основа, оставатъ на тогози, който ги е исказалъ. За това, казвамъ още веднѣжъ, че не съмъ противенъ на заключението на комис-

сията, и не съмъ на мнѣние, че трѣба да се плащатъ напълно паритѣ, ако се намѣри, че смѣтката е претоварена. Най-сѣтне, разумѣва се, трѣба да се заплати само това което струва работата. Никакъ не искамъ да се плати напълно, защото може смѣтката да е претоварена; нито пакъ искамъ да оправдавамъ онѣзи чиновници, които тѣй легко сѣ приелитѣзи смѣтки, безъ да распитатъ и узнаятъ точнитѣ цѣни на нѣщата. Но отъ друга страна, мисля, че Нар. Сѣбрание понеже се е заело съ тѣзи работа, при всичко, че можеше работата да се свърши и по други начинъ, трѣба да обърне внимание на заключението на комисията и да го приеме или не; или пакъ друго нѣкое предложение да стане. Но да не се впуска на страна отъ въпроса, както го поведе г-нъ Шивачевъ, който почти иска да се направи въ Нар. Сѣбрание едно постановление, че въ всичкитѣ смѣтки на правителството има такива злоупотребления (Шивачовъ: Не така казахъ, само за общитѣ сгради). Когато нѣмате фактоветѣ въ рѣшитѣ си, г-нъ Шивачовъ, вие представяте тука само едни голословни обвинения, които съ нищо не сѣ потвърдени. Заемете се по добръ съ работитѣ, които има да рѣши Нар. Сѣбрание, което ще бѣде много по практично и полезно, отъ колкото да се впусчатъ, по поводъ на такава една смѣтка, която и не е твърдѣ значителна, въ такива предположения, които никакъ не трѣба да се подигатъ, безъ да е предварително изученъ въпросътъ и да сте снабдени съ нуждитѣ доказателства.

Манафовъ: Азъ искамъ да отговоря на г-на Министра Грекова. Той каза, че работата била твърдѣ бърза; че не е имало свѣдение, и че най-сетнѣ въ такъвъ случай може да се похарчатъ нѣколко пари по-вече за работата. Г-нъ М-ръ Грековъ трѣба да знае, че сукното не е ново тъкано и не е за 5 дѣня тъкано.

М-ръ Грековъ: Трѣба пакъ да знаете, че въ София толкосъ сукно за 2 или 3 дѣна твърдѣ мѣчно се намира. Азъ никакъ не искамъ да защищавамъ Евреитѣ; и азъ се въ прочемъ съгласявамъ съ заключението на комисията.

Манафовъ (продължава): Азъ пакъ ще си подѣржамъ, което казахъ. Винаги толкосъ лакти или метра сукно, които сѣ отишли тука въ Народното Сѣбрание, се намиратъ въ София. Ако жѣлае г-нъ М-ръ, азъ може да му облекъ цѣлото здание съ сукно; защото търговеца не донася 50 или 150 метра сукно, нъ той донася 500 метра сукно, за да може да го земе отъ фабриката 5 или 10% по-долу. Г-нъ М-ръ трѣба да го знае, че търговията когато се върши съ грамадни сумми, тогава заказитѣ ставатъ 5 или 10% по-долу. Отъ друга страна каза г-нъ М-ръ, че имало предпо-

ложение. Азъ ще кажъ на г-на М-ра, че тукъ нѣма никакво предположение. Тука сж: и сукното и експертитѣ и цѣнитѣ. Азъ искамъ да кажъ, че на никакви предположения комисията не се е спирала; нѣ тя съ експертитѣ заедно е турнала въ своята биланса тѣзи цѣни. (Д-ръ Цачевъ: Стига вече!)

Шивачовъ: Азъ искамъ да кажъ само нѣколко думи, за да не се впуска Нар. Събрание въ заблуждението, въ което г-нъ Грековъ искаше да вкара Събранието. Азъ не казахъ за смѣткитѣ на правителството; нѣ азъ казахъ, че на правителството трѣбва да е извѣстно, че чиновникътъ на когото се възложило украшението на това Събрание, е лице на което не може да се доверява, и че това лице е твърдѣ легкомисленно и съ голѣмо небрежение се обръщало къмъ интереситѣ на съкровището. Както се вижда, сукното, съ което се постеляло тукъ Нар. Събрание е стока извѣстна и готова въ магазинитѣ, и на която цѣната е позната; а тукъ се показва въ смѣткитѣ съ двойна цѣна и даже и по-вече. Азъ повтарямъ както казахъ понапредъ, че не говоря за правителствени смѣтки, нѣ че чиновника, който е надзиравалъ тѣзи украшения на Нар. Събрание е извѣстенъ, като може би не е злоупотѣбилъ, нѣ съ голѣмо небрежение се обръщаль съ паритѣ на нашето съкровище. А именно когато милиони сж биле въ неговитѣ рѣцѣ: то Богъ знае, какви загуби е причинилъ той на хазната, когато отъ 11.000 лева тукъ се вижда, че хазната щѣла да губи 3000 лева. Не е работа, кой е давалъ сукното: билъ евреинъ или другъ; ний тукъ имаме единъ чиновникъ, който е наглѣждалъ, и който трѣбва да е пазилъ интереситѣ на хазната, и който мисли, че има една отговорност била нѣравствена или юридическа предъ правителството Той трѣбва да отговаря!

Г-да, когато той получилъ тѣзи смѣтки, той като инжениръ и чловѣкъ, който трѣбва да е вѣщъ въ такава работа, трѣбваше да види, че това сукно, което е тукъ показано съ по 9 фр. не струва повече отъ 4½ фр., и слѣдователно той можеше да каже, че това не струва 9 франка нѣ само 4½, и че само толкосъ трѣбва да се плати колкото е дѣйствителната стойност. Нѣ този господинъ се показаль тѣй индиферентенъ, както и въ другитѣ случаи; и просто проводилъ смѣтката въ правителството, и то послѣ я даде на Нар. Събрание. Ако този чловѣкъ глѣдаше интереситѣ на съкровището, той трѣбваше да преглѣда смѣтката и да се покаже, че той билъ дѣйствително надзирателъ на тази работа. Самъ г-нъ Аневъ каза, че тукъ бѣха навешени нѣкои байраци, които бѣха маджарски а не български. Слѣдователно даже на такива дребни нѣща не се обръщало

никакво внимание, и така сжщо виждаме небрежностъ въ цѣлата смѣтка. Отъ 11.000 фр. 3000 франка се губятъ! Това е единъ фактъ, който не иска по-нататъшно доказателство. А може да говори г-нъ Грековъ до колкото обича!

Д-ръ Цачевъ: Това, което г-нъ Министръ каза, то е именно: че г-нъ Министръ не се противи да не търсятъ народнитѣ представители смѣткитѣ; нѣ г-нъ Министръ на Правосъдieto се противи на това: да се правятъ предположения. Г-да представители, вий знаете твърдѣ добръ, че откакъ сме дошли тукъ и заседаваме въ това Събрание, ний направихме доста интерпелации сериозни, и на основание на закона и правилника имаме право да ги правимъ. Нѣ нашитѣ запитвания трѣбва да бѣдѣтъ основани на доказателства, а не на предположения. Нѣ ако има нѣкое злоупотреѣбление, азъ моля г-на Шивачова, и азъ съмъ съ него съгласенъ (Шивачовъ: Смѣтката е тука, може да я видите). Азъ най-послѣ съмъ съгласенъ да търси Народ. Събрание не 3000 фр. нѣ даже — както онзи день казахъ — всѣкой единъ сантимъ; нѣ когато ги търсимъ, то трѣбва да имаме едно основание, а не да казваме просто по предположение, че тукъ имало нѣкои злоупотреѣбления. (Гласове: Исчерпано е!) Предположението, г-да, което г-нъ Шивачовъ прави, по моето мнѣние, е заключение, което извлече отъ смѣтката, която се представи за украшението на Народ. Събрание, и азъ намирамъ съвсѣмъ неумѣстно това предположение. Защото никога не можемъ да заключаваме, че ако тукъ имало 3000 фр. злоупотреѣбление, че трѣбвало да има и въ другитѣ смѣтки злоупотреѣбления. (Шивачевъ: Доказателства има въ Държавний Съвѣтъ). Нека го докаже г-нъ Шивачевъ и послѣ ще се съгласа съ него.

Геровъ: Г-нъ Цачевъ отъ една страна подържа, а отъ друга страна казва, че имало злоупотреѣбление 3000 лева. Азъ сега незная какъ може г-нъ Цачевъ да подържа такова едно голѣмо число отъ 11,000 фр. като е билъ самъ членъ въ комисията, която казва, че имало такова злоупотреѣбление, и той послѣ подържа противното. Азъ не зная какво е неговото поддръжане, когато трѣбва като членъ на комисията той да настоява да се платятъ само 8000. фр.

Предсѣдатель: Счита ли Народ. Събрание, че е доста освѣтлено връхъ този въпросъ (Гласове: счита). (Д-ръ Цачевъ иска да говори). Г-нъ Цачевъ, азъ ще ви дамъ думата да отговорите на г-на Герова, г-нъ Геровъ пакъ ще поиска дума да отговори на васъ, вий пакъ да отговорите на него, и тѣй ще отива работата безъ да дойдемъ до нѣкакъвъ резултатъ. Въ такъвъ случай азъ ще взема мнѣнието на Нар. Събрание. Освѣнъ васъ има още двама или трима г-да, които

желаятъ още да говорятъ. Ако дамъ думата на г-на Цачева, то съмъ длъженъ да дамъ дума и на другитъ представители. Въ такъвъ случай азъ моля Народ. Събрание, да ми каже, да ли е доста освѣтлено, и счита ли за потребно да се разисква още тази работа (Гласове: Несчита, освѣтлено е). Който желае да се говори още, да си дигне ржката. (Никой). Значи, че Нар. Събрание е доста освѣтлено и че не желае да се говори повече. Моля Народното Събрание да ми каже, колко трѣбва да се плати: да ли 8,360 фр. 25 стотинки или 11,446, колкото се иска въ смѣтката. Г-нъ Аневъ имаше по-напредъ едно предложение, моля да го каже.

Аневъ: Азъ казахъ още въ едно отъ послѣднитъ заседания на Народ. Събрание, че най-практично ще бѣде, ако се проводятъ тѣзи смѣтки въ Министерството на Вътрѣшнитъ работи: то може да заплати или 11.000 фр. или ако ще споредъ заключението на комисията 8.000 фр. Това зависи отъ него, а смѣткитъ когато влѣзатъ въ Смѣтната Палата, тя ще представи своето заключение въ Народ. Събрание, и тогава Нар. Събрание ще може да се произнесе окончателно върху тѣзи смѣтки, и съ това да се свърши въпросътъ.

Предсѣдатель: Ще каже, че г-нъ Аневъ предлага смѣткитъ да се повърнатъ на онова Министерство, което ги е пратило на бюрото на Народ. Събрание и да се предостави на г-на Министра, който е пратилъ тѣзи смѣтки, да плати толкозъ, колкото намѣри за потребно, и че Народното Събрание въ тази работа не иска да вземе никаква намѣса. Приема ли Народното Събрание предложението на г-на Анева?

Шивачовъ: Азъ моля да се вотира напредъ предложението на комисията. Тя е разгледала тѣзи смѣтки и се е произнесла, и Нар. Събрание сега трѣбва да се произнесе: да ли да се платятъ толкозъ пари колкото е представила комисията или по-много. Азъ мисля, че не може да се плати 11.000 фр., когато тѣзи работи не струватъ повече отъ 8000 фр. За това Нар. Събрание да рѣши, щото да се платятъ само 8,356 фр. и 25 стотинки.

Предсѣдатель: Азъ съмъ принуденъ да туря на гласуване предложението на г-на Анева по тази причина, че комисията не дава своето мнѣние върху този предметъ, но просто направи оцѣнение върху всичкитъ вещи, които се намиратъ тукъ, и остави въпроса да го рѣшава Нар. Събрание. Сега има едно предложение отъ г-на Анева, споредъ което трѣбва да се остави на Министра, който пратилъ тѣзи смѣтки, да плати колкото желае, като се препратятъ съвременно и смѣткитъ отъ Нар. Събрание, и ще се каже, че Съ-

бранието ги разгледало. Също има едно предложение отъ г-на Шивачева, който казва, че трѣбвало да се съобщи на г-на Министра, щото да не се плащатъ повече отъ 8356 фр. и 25 стот.

Вошняковъ: Г-да, ний по тоя въпросъ се увлѣкохме, и въ 2 или 3 заседания постоянно го разискваме. Че тукъ съ станали нѣкои злоупотребления, азъ съмъ съгласенъ, нѣ отъ това още не слѣдва, че трѣбвало да има злоупотребления по всичкитъ други смѣтки. Въпросътъ е така: назначилъ се чиновникъ, направили се покупки и искатъ сега пари. Тукъ рѣшението на Народното Събрание ще бѣде безъ сила; защото Народното Събрание ако рѣшава, да се плати споредъ комисията: то това рѣшение не ще има сила и не може да е окончателно. Народното Събрание може да помоли надлежний Министръ да заплати тѣзи пари; нѣ същевременно да каже, че намира съ 3,000 фр. повече натоварена смѣтката, и да се искатъ тѣзи пари, които ще плати съкровището, отъ злоупотребителя; за това да се повърне тази смѣтка на г-на Министра и той да направи, което намира за добръ.

Предсѣдатель: Въпросътъ е, че тукъ се произнася, че тоя чловѣкъ е злоупотребилъ, безъ да може да се докаже това. Защото злоупотребление значи споредъ мене: да се споразумѣе той съ тѣзи хора, които доставятъ тази работа, и да земе половина или една частъ пари и да ги тури въ жепъ. Който не приема предложението на г-на Анева, да си дигне ржката. (Меншество) Значи, че се предостави на Министра, които представилъ тѣзи смѣтки, да плати както намѣри за добръ той. Подиръ това дохождатъ на дневенъ редъ интерпелациитъ, които ималъ да направи г-нъ Аневъ.

Аневъ: Азъ ги отлагамъ за идущето заседание, понеже Министра на Финанситъ има да отговори на нѣколко интерпелации.

Шивачовъ: И азъ имамъ интерпелации да направи на г-на Министра на просвѣщенито, бивший на правосъдието. Задържахъ си правото и ще чакамъ когато приетигъте, и ще ги кажа въ неговото присѣствие.

М-ръ Начовичъ: Преди нѣколко врѣме г-нъ Геровъ, Русчукския представителъ, бѣше ми направилъ двѣ интерпелации. Една бѣше да пита, защо митницитъ постоянно взиматъ мито въ злато, и да правятъ съ това спѣнки на търговията. — Азъ още тогазъ отговорихъ, че правителството вземаше злато, защото имаше таково постановление още отъ времето на окупация; и че Министерството не намираще че има право да измѣни този законъ, тъй като таково измѣнение щѣше да докара загуба на съкровището. Вий знаете г-да, че злато влиза въ държавитъ само отъ митни-

цитъ; никой данплатецъ не плаща даждията си въ такива монети; правителство пакъ твърдѣ често се намира въ нужда за злато. Много пжти ставатъ покупки въ странство, особено по военнитѣ работи, които изискватъ голѣми сумми. Ако нѣма такъвъ изворъ, както сж митницитѣ отъ които да се взема злато, то отъ една страна правителство ще бѣде принудено, да плаща разликата между среброто и златото, когато му потребватъ златни монети, и слѣдователно съкровището ще тѣгли загуби. Всѣкий знае, че както въ София тѣй и на друго мѣсто въ княжеството ако чловѣкъ потърси 100 наполеона наведнѣжъ, веднага златото се покачва; колко повече ще стане това, ако се потърсатъ отъ правителството 200.000 или 300.000 ф. Въ подобни случаи правителството ще е длъжно да плаща едно твърдѣ голѣмо ажио. Отъ друга страна, като се обърне митото отъ злато въ сребро, нѣма съмнѣние, че неговата величина се намалява, и че слѣдователно вписанъето на странитѣ стоки се улеснява въ ущрѣбъ на мѣстната индустрия. Въ договоритѣ е поставено, че това мито ще е около 8 на сто отъ стойността на стоката. Сега тия 8 на сто се взематъ въ злато, ако започнатъ да се взематъ въ сребро, по причина на разликата между двата метала митото се спада на 6 $\frac{1}{2}$ до 7 на сто вмѣсто 8 на сто. Съ една дума, ако се приеме предложението на г-на Герова, съкровището ще губи отъ намалението на митото, и отъ друга страна, то ще губи и отъ това дѣто ще е принудено да плаща разликата между златото и среброто всѣки пжтъ, когато му потребватъ златни монети.

Остава дѣлото да го рѣши Нар. Събрание, както го намѣри за посправедливо, като заварди интересътъ на търговията и въ сжщото врѣме интереситѣ на държавата. Тука помного отъ г-да представители сж търговци и патриоти. Тѣ сж найдобрѣ въ състояние да рѣшатъ този въпросъ по справедливъ начинъ. Азъ се задоволявамъ да изложя лошавитѣ страни на предложението и оставамъ на Народно Събрание да вземе рѣшението, което е най-справедливо.

Геровъ: Азъ г-да представители, се съгласявамъ съ г-на Министра, дѣто казва, че трѣбвало злато. Наистина трѣбвало. Но това г-нъ Министръ не каза, че трѣбва злато и на търговци, дѣто оставятъ всѣки день работата си за да търсятъ злато. А правителството щѣло да потрѣбва въ годината веднѣжъ или два пжти злато, то го знаа; но то не трѣбва като търговецъ, всѣкидневно да търси златото. Азъ за това пакъ настоявамъ, щото въ българскитѣ митници, да се зематъ български левове. А за това, което г-нъ Министръ каза, че е имало указъ, да се взема злато, то бѣше тѣй. Но тогазъ нѣмаше български левове, и днесъ като ний

сами да ги неоцѣняваме, и не ги вземаме по български митници, то незная кой ще ги взема? За това настоявамъ да се взематъ, и като съмъ увѣренъ че ще се поддържа това предложение отъ $\frac{1}{4}$ часть отъ представителитѣ, имамъ да направя и друго предложение.

Манафовъ: Г-да представители! Този въпросъ е твърдѣ важенъ, и може да ни донесе такъвизъ грамадни загуби, които г-нъ предговоривши не може да каже, или не ги представи, или не искаше да ги представи. За това той каза, че търговцитѣ били принудени, да събиратъ злато и да даватъ ажио. Забравя г-нъ Геровъ, че всѣки българинъ е принуденъ да търси пари, и то златни пари, понеже всѣки кибритъ, хартия и всевъзможни стоки и произведения се донасятъ отъ Европа, и за тѣхъ се иска злато. И кога ний трѣбва да търсимъ 92% въ злато, за Европа, какъ да не намѣримъ 8% за нашата митница? Защото нашето правителство потрѣбва толкосъ милиона франка, отъ които нѣколко милиона идватъ въ Европа. Ако въ нашето казначейство не се намира злато, какво ще да стане? Едва ли ще има единъ богаташъ Българинъ, който да каже всѣки часъ на правителството, когато му потребватъ 60.000 наполеона, да каже: да ги вземе. Нашитѣ богаташи се четатъ на пръсти, и сж твърдѣ малко. Отъ друга страна правителството за напредъ има дългъ, да плаща интереси отъ капитала за Варненско-Русчуска желѣзница, и има да прави желѣзници. Тогазъ ако нашето казначейство ще има запасни пари, и трѣба да си платимъ нашитѣ дългове, какво ще стане съ насъ? Правителството има да чете за откупование на Варненската желѣзница до 12.000.000 франка. Тогива отъ гдѣ може да ги намѣри? Значи, тогазъ ще бѣде принудено да плати разликата 5—7% отъ сребро до злато.

Отъ друга страна като въ България злато не може да се намѣри, защото нѣма рудници, то наскоро врѣме ще се изнесе всичкото злато изъ България. Тогазъ трѣбва да се командируватъ особенни чиновници, да ходятъ въ Франция или Русия, и отъ тамъ да замѣняватъ нашитѣ пари; и за да стане такъвъ транспортъ, тогава правителството ще ги тури въ бюджета, и Народ. Събрание ще види грамаднитѣ цифри за тѣзи сумми. За това азъ желая, щото Народното Събрание, като вземе тѣзи мои обяснения въ внимание, да отхвърли предложението на г-на Герова, и нека и за напредъ приематъ митницитѣ злато, както до сега. Всички други правителства взематъ мито въ злато; даже и Русското правителство. Тамъ се взема мито въ злато, и полимпериялъ се смѣта 5 рубли въ злато, когато въ бумашки той върви 8 рубли 50 копѣйекъ. Таково правителство като руското,

което има своитѣ златни рудници, то взема мито въ злато; и кой е челъ редовно Новое Время, той е срѣщалъ, че миналата година въ Сибирь незнай колко хиляди пуди злато се е изработило. И при всичко това, русското правителство е постановило пакъ, да се плаща злато на митниците. Защото въ всѣки случай да има злато, и съ златото може всичко да се върши. За това обръщамъ вниманието на г-да представителитѣ, да отхвърлятъ категорически предложението на г-на Герова.

Председателъ: Ние малко се отклонихме отъ работата, защото въпроса както се подигна отъ началото, когато направи своето запитване г-нъ Геровъ, състояше отъ 2 части: едната бѣше запитване, а втората предложение. На запитването г-нъ Министръ на Финанситѣ отговори, защо митниците приематъ злато, а не сребро. Г-нъ Геровъ предлага за напредъ въ митниците да се приема сребро, а по тази причина г-нъ Министръ на Финанситѣ иска да обясни предложението на г-нъ Геровъ; но ми се струва, че за да се съобразяваме съ правилника, г-нъ Геровъ ще направи добръ, да предаде на бюрото писмено своето предложение да се напечата, и когато му дойде реда, да станатъ дебати върху него, и тогава г-нъ Министръ на Финанситѣ и всѣки представител който желае, може да го разисква. Ако Народ. Събрание счита, че това е възможно, то твѣбва да се държимъ на това.

Аневъ: Азъ моля г-на Председателя да позволи да станатъ сега разисквания, тъй като предложението на г-на Герова е станало отдавна, разискванията могат да се свършатъ днесъ, а формалноститѣ, които се изискватъ споредъ правилника, могат да се изпълнятъ и по-послѣ. Въпроса е много важенъ. Азъ искамъ още сега да се свърши.

Председателъ: Г-нъ Аневъ иска сега да станатъ общитѣ дебати, и подиръ да се изпълнятъ формалноститѣ. Но общи дебати не могат да ставатъ, преди да се изпълнятъ формалноститѣ; защото, подиръ като се произнесе Нар. Събрание, че приема, или не приема предложението на г-на Герова, тогава да се изпълняватъ формалноститѣ, си нѣма мѣстото. Ако Нар. Събрание иска сега да дебатира по този въпросъ, то е друго нѣщо.

Геровъ: Азъ желая да знамъ по-напредъ, да ли се поддържа моето предложение, или не; и тогава да се напечата.

Председателъ: Въ правилника не е предвидено такова нѣщо. Въ него се казва (чете:) Чл. 24. Всѣкий законопроектъ или предложение трѣбва да се подава писмено на председателя на Нар. Събрание, който се распореджа за напечатването и за раздаването имъ на представителитѣ

най-малко два дѣня преди опредѣления дѣнь за разискването имъ въ Събранието.

Аневъ: Гдѣто ще се каже, че менѣ не е позволено да кажа моитѣ възгледи, относително до този въпросъ, до като на г-на Манафова се позволи съвсѣмъ обширно да искаже своитѣ възгледи. Тогазъ, незнамъ защо, г-нъ председателъ да се отнесе къмъ г-на Манафова тъй, а къмъ менѣ иначе.

Председателъ: Моля г-на Анева да не се обижда, защото, ако съмъ позволилъ на г-на Манафова да говори повече, азъ не съмъ зналъ, какво е ималъ намѣрение г-нъ Манафовъ да говори. Ако да знаехъ, че той ще да влезе въ общи дебати по въпроса, азъ нѣмаше да му дамъ да говори. И подиръ, когато се той впусна, менѣ нѣколко пжти ми доде на умъ да го прекъсна, но като знаехъ, че г-нъ Манафовъ ще се докачи, по тази причина, не съмъ му на правилъ това.

Шивачовъ: 10 минути отидихъ!

Н-ръ Начовичъ: Моитѣ думи сж кратки, и за това, по-добръ е да свърша сега, а послѣ, ако нѣма работа, може да се распусне засѣданието.

Второто запитване на г-на Герова бѣше, че когато се произвеждали търговетѣ на мисиритѣ въ Руссе на 21 и 22 мартъ миналата година, въ «Държавенъ Вѣстникъ» било обнародвано, че кукуруза въ Руссенския окръгъ билъ само 6475 ока, когато наистина той билъ 348.980 оки. Азъ казахъ още тогава, когато се направи тази интерпелация, че нѣмахъ извѣстие за това нѣщо, и че презъ мосто време въ М-твото не сж се правили никакви търгове за храни. Като направихъ справка въ дѣлата на М-твото доходъ до заключение, че наистина въ «Държ. Вѣстникъ» е било извѣстено, че ще се продава само 6475 ока, но че това е станало по погрѣшка. Тамошния финансовъ чиновникъ е представилъ количеството на десетъка само отъ града Руссе вмѣсто да представи количеството на десетъка за всичката околия. Количеството на десетъка отъ мисиритѣ за града Руссе било 6475 ока, а онова за цѣлата околия, е било 348.980 ока. Като се узнала тази погрѣшка, комисията извѣстила тутакси М-твото съ една телеграмма отъ 12-й мартъ, и М-твото ѝ отговорило на 13 мартъ, да поправи тази погрѣшка, и да съобщи на търговцитѣ куповачи, че по погрѣшка суммата на мисиритѣ за Руссенската околия е показана въ вѣстника по-малко и че истинното количество е 348.980 ока. Отъ 15 до 22 мартъ се е минало цѣла недѣля и се предполага че всичкитѣ куповачи сж се извѣстили за грѣшката и за истинното количество на дѣсетъка. Главния секретаръ при М-твото на финанситѣ, който бѣше

тогава префектъ въ Руссе, ми даде и други подробни свѣдения по този въпросъ. Той каза, че самъ е направилъ извѣстието за истинното количество на Руссенския кукурузъ и че това извѣстие е било залепено на вратата, дѣто се е произвѣждалъ търга. И освѣнъ това, той е извѣстилъ за грѣшката и на всичкитѣ присѣтствующи на търга куповачи търговци; и е готовъ да земе свидѣтелства отъ 10—15 души търговци, които сж присѣтствovali на търговетѣ и които сж готови да обявятъ, че сж знаели истинското количество на кукуруза.

Втората забѣлѣжка, която ще направя е: и ако предположимъ че това количество не е било извѣстно на куповачитѣ, никаква загуба не е произлѣзла отъ това. Това количество отъ 348.980 оки е било продадено по 13 лева и 51 стот. 100-тѣхъ оки. Мисиритѣ на другитѣ околии сж били продадени само съ нѣколко сантимта по-вече. Има и такива околии обаче, въ които кукуруза се е продалъ съ по-ниска цѣна. Въ Бѣленската околия кукуруза се е продалъ по 13 лева и 67 ст., когато въ Руссенската околия е билъ продаденъ 13 л. 51 ст., въ Балбунарската 13 лева и 65 ст., а въ Тутранската 13 л. 71 ст.; тѣй шото, разликата отъ едната цѣна на друга е отъ 14, 4 и 2 стотинки. Само Тутранската околия представи една разлика отъ 20 стотинки. Като се земе тази послѣдняя цѣна, и като се направи смѣтка за 348.000 ока, излиза една разлика отъ 697 фр., отъ която слѣдва, че не може да се предполага че грѣшката е била направена умишлено и че е станало злоупотрѣбление. Тука явно се види, че е станало упущение и комиссията го е поправила, като е извѣстила търговцитѣ за тази погрѣшка и имъ е обявила предварително: че не 6400 ока кукурузъ ще се продава, но 348.980 ока.

Геровъ: Тукъ г. М-ръ на Финанситѣ признава, че 348 хиляди оки кукурузъ се е продалъ за 6450 ока.

М-ръ Начовичъ: Таквозъ нѣщо не съмъ казалъ, че биле предадени 348000 за 6000 ока. Това не съмъ казалъ.

Геровъ: (Продължава) Г. М-ръ каза, че това е станало по погрѣшка въ «Дър. Вѣстникъ», и че е станала послѣ поправка чрезъ телеграмма. Но г. М-ръ не казва, че тая поправка, която е станала чрезъ обявление на вратата, дали не трѣбваше да стане и публикувана въ града, гдѣто има толкозъ печатници, или стига само тайно да е заявена на вратата. И още каза г. М-ръ, че стотина можали да освидѣтельствуватъ, че това е било станало, и азъ незнамъ, какъ може да каже това г. М-ръ на Финанситѣ, когато не е имало толкозъ търговци куповачи. Ние знаемъ, че имаше само 10, 16 души и отъ тѣхъ единъ бѣше — както казахъ

и по-напрежъ — подпредсѣдателя г. Ив. Симеоновъ. Послѣ бѣхъ и азъ. А въ комиссията бѣше г. Д. Селвели. Когато самъ г. комиссаръ незнае, че се е продавало 348000, то незнамъ, какъ могатъ да знаятъ търговцитѣ отъ вѣнъ, че количеството е било толкозъ. Това не мож да си въобрази. Мисля, въ него врѣме бѣше и Ф. Мариновъ куповачъ; но и той не е видѣлъ обявлението залепено на вратата. И още иска да се оправдава г. М-ръ на Финанситѣ, че отъ това била произлизала само малка загуба. Азъ, г-да, за мене малка или голѣма била загубата за съкровището, е все едно. Погрѣшката да ли е била умишлена или не и това е за мене все едно, г-не Министре! Заради това, пагубитѣ, които произлизатъ отъ подобни погрѣшки, отъ умишлени или не умишлени трѣбва да се зематъ отъ оногозъ, който е направилъ погрѣшката. И още, ако не бѣше умишлено, то това трѣбваше да знае комиссията, и членоветѣ който е билъ въ комиссията. Не трѣбваше да потвърди, че се е продало 6480 ока кукурузъ и чакъ подиръ 5 денѣе да се научи, че се е продало 348000 ока кукурузъ. Заради това, азъ не разбирамъ, какъ може да се оправдае това.

М-ръ Начовичъ: Азъ по-преди казахъ, че тая работа не е била вършена въ моето врѣме и че за пръвъ пѣтъ чухъ за нея сега когато се направи запитването. И подиръ това казахъ, че главний секретаръ на Финансовото Министерство ми обяви категорически, че е готовъ да представи свидѣтелство отъ много търговци и да докаже, че ония, които сж присѣтствували на търговетѣ, сж знаели истинскитѣ количества на кукуруза. За това предлагамъ на Нар. Събрание, да приеме да се иска отъ г. Попова да представи таквозъ свидѣтелство отъ честни търговци, и ако тогава Нар. Събрание не засѣдава вече, да се обнародва това свидѣтелство въ «Дър. Вѣстникъ», за знание на всички, и дѣлото да стане явно. А г-да представителитѣ, като се завърнатъ даже у тѣхъ си, ще могатъ по тоя начинъ да си съставятъ едно вѣрно понятие за дѣлото, когато видятъ това свидѣтелство обнародвано заедно съ имената на свидѣтелитѣ въ «Дър. Вѣстникъ». Въ случай, че такова свидѣтелство не се представи, или че обясненията не сж удовлетворителни, тогава не може да се направи друго, освѣнъ да се подигне една административна анкета и слѣдъ нея едно съдебно слѣдствие. Иначе не виждамъ, какъ може сега да се рѣши въпроса, когато отъ една страна се явяватъ категорически утвърдения и отъ друга не по-малко категорически откази. За това предлагамъ, преди да се пристѣпи по-нататѣкъ, да се испита работата и да се събержтъ нужнитѣ елементи за анкетата или за сѣдилището.

Д-ръ Цачевъ: Г-да представители! Дѣйствително, за количеството на хранитѣ, които се продахоха въ 1881 год. отъ бившия Министръ на Финанситѣ Желѣковича, днеска правителството има около два процеса. Ще кажа, че интерпелацията, която е направилъ г-нъ Геровъ е твърдѣ умѣстна, защото ако вземемъ «Държавний Вѣстникъ», ще видимъ, че въ никоя околия хранитѣ отъ десѣтъка не сж точно опредѣлени. (М-ръ Начовичъ: не е истина!) Заради това, привеждамъ едно доказателство, че има единъ процесъ отворенъ на правителството за единъ контрактъ сключенъ; има още единъ процесъ въ Силистра, за когото правителството справедливо ще плати, защото има единъ контрактъ. Ако привеждамъ тѣзи два факта, мож напълно да потвърди, че тугъ интерпелацията на г-на Герова е справедлива.

М-ръ Начовичъ: Не казвамъ, че запитването на г-на Герова е несправедливо. Неотказвамъ тоже, че въ много околии количеството на десѣтъка не е било точно опредѣлено, но въ това е виновна самата десѣтъчна система и системата на събирането това даждие. Какво е ставало до сега, и защо много пжти количеството на десѣтъка не е било точно опредѣлявано? — Защото много пжти селянитѣ, подиръ като се донасяло на Министерството и подиръ като обявявало правителството количеството на десѣтъка, много пжти, повтарямъ сж излизали земледѣлцитѣ и сж искали да си откупятъ десѣтъкъ, и правителството се е съгласявало. Именно по тая причина се казвало всѣкога въ контрактитѣ за продаване десѣтъцитѣ, че правителството не се задължава да предаде всичкото количество което било извадено на търгъ. Правителството всѣкога е обявявало това напредъ за знание на купувачитѣ и на търговцитѣ, и всички наддавачи сж знаели че правителството не е било длъжно да предаде всичкото количество, което е било обнародване въ «Държавенъ Вѣстникъ». И азъ повтарямъ, че не правителството е било виновато, гдѣто се правило тѣй; но е била виновата самата система на ошура, споредъ която иначе и не е било възможно да става. Отъ друга страна самитѣ кметове сж въвеждали правителството въ заблудение върху количеството на ошура, и до сега още има неоправени грѣшки. Много пжти злѣ се е мѣрило, други пжти добрѣ е било мѣрено, но злѣ саписано. Скоро имаше едно такова заявление отъ едно Софийско село, че въ вѣдомостъта вмѣсто да впишатъ десѣтъка писали цѣлото произведение. Всичко това се поправа отпослѣ и постепенно слѣдъ нужнитѣ издирвания.

По всичкитѣ тия причини естествено е, че количествата, които се обнародватъ въ «Държ. Вѣстникъ», редко се случаватъ да сж точни, и често се продава само една частъ отъ

тѣхъ на купувачитѣ, които сж ги взели на търговетѣ. Защото, повтарямъ го, често се е случвало, че селенитѣ сж искали да си откупятъ десѣтъка или често сж ставали грѣшки; по тая причина и министерството не се е нигова задължавало да продава на пълно хранитѣ, които сж били изваждани на търговетѣ, и които сж били обявени въ «Държ. Вѣстникъ». Азъ самъ съмъ се много пжти чудилъ, какъ е възможно да ставатъ по този начинъ търговетѣ и какъ сж се намивали търговцитѣ да конкуриратъ, когато правителството не се е задължавало, да имъ предаде нито количеството на хранитѣ нито тѣхното качество. Въ това е било виновно обаче не министерството по самата система на данъка десѣтъкъ. Правителството слѣдователно не е могло да има съвършено вѣрни данни тосчасъ слѣдъ събирането хранитѣ, и е било принудено отъ обстоятелствата да се задоволява и да обнародва приблизителни цифри.

Подпредс. Ив. Симеоновъ: Г-да! Азъ не искамъ да влизамъ въ подробноститѣ, но искамъ да потвърди това, което каза г-нъ Геровъ. Азъ бѣхъ купувачъ при този търгъ, бѣха и други около 15 души, но ние не видѣхме такова нѣщо да бѣше залепено на вратата, или да се извѣсти чрезъ «Държ. Вѣстникъ», или да имаше нѣщо казано на търговцитѣ, или да ми явятъ като купувачъ, азъ такова нѣщо не видѣхъ и не го знаяхъ. Повече нѣма какво да кажа. Ако е станало опущение, може да е станало; това азъ не знамъ. Само това искамъ да кажа, че нито на вратата видѣхме такова нѣщо залѣпено, нито чрезъ вѣстникитѣ се появи, нито иначе ми е извѣстно, защото бѣхъ за нѣколко околии купувачъ.

Филипъ Мариновъ: Понеже и моето име се спомѣна, азъ обявявамъ, че нищо не знамъ за това, и предположението на г-на Герова не е истинно. Азъ не съмъ билъ на този търгъ.

Геровъ: Азъ останахъ напълно съгласенъ съ г-на Министра на Финанситѣ, гдѣто каза, че ставатъ опущения и погрѣшки, но на 100-тѣхъ, да стане 30.000 погрѣшки, това не мож да знамъ, какъ може да стане. Ако бѣше погрѣшката 5 или 10%, азъ щѣхъ да се съглася; но на 100-тѣхъ 30.000 погрѣшки, е много голѣмо нѣщо. Слѣдователно, това, което каза г-нъ Министръ на Финанситѣ, че ималъ доказателства, не е право, защото не сж достатъчни. Да донесе г-нъ М-ръ на Финанситѣ доказателства публикувани въ вѣстникитѣ а никакъ заблѣжки отъ рѣка написани, защото тия можатъ стотина да станатъ. Ако г-нъ М-ръ на Финанситѣ ми донесе доказателства, които сж ми-

нали презъ вѣстниците, тогава ще останъ задоволенъ отъ отговора му; а другоаче никакъ не съмъ задоволенъ.

М-ръ Начовичъ: Азъ направихъ едно предложение. То е, да се иска отъ председателя на тази комисия — тогавашний окръж. управителъ въ Русчукъ — да докаже, че търговцитѣ сж били извѣстени за грѣшката и истинското количество на кукуруза, което се изважда на търгъ, и г-нъ Геровъ не каза, да ли приема едно такова доказателство или не. А освѣнъ това, той не предложи никакво друго сръдство за рѣшението на този въпросъ, когато интерпелатора всъкога трѣбва да предлага, по кой начинъ той може да бѣде задоволенъ.

Председателъ: Какво желае г-нъ Геровъ да направимъ?

— Моля г-да представителитѣ, когато се разисква единъ въпросъ, да оставятъ частнитѣ разговори; Председателтъ ви (къмъ Герова) предлага да говорите, а вие се разговаряте по между си.

Геровъ: Азъ желя, както казахъ и по-напредъ, да ми се представятъ таквизъ обяснения или обявления, станали чрезъ печата, а не написани съ рѣка. Само съ тѣхъ мож да се задоволя.

Председателъ: Г-нъ Геровъ иска нѣща, които нѣма. Г-нъ М-ръ на Финанситѣ заяви, че таквизъ печатани обявления не е имало, и че председателя на комисията за търговетѣ може да достави едно свидѣтелство подписано отъ стотина търговци, че сж видѣли такова обявление, каквото казва той.

Геровъ: Тогавъ азъ остаямъ при моето си убеждение, че работата е станала умишлено.

Шивачовъ: Този въпросъ може да се свърши, ако помолимъ г-на М-ра, да се распореди, за да стане слѣдствие по тая работа и да се накажатъ виновнитѣ отъ сѣда. Защото, както каза и г-нъ Геровъ на сто 30,000 погрѣшка е голѣмо нѣщо. Заради това, трѣбва да стане изслѣдване и виновнитѣ да се даджтъ подъ сѣдъ. Понеже г-нъ Иванца Симеоновъ е билъ тамъ, а Селвели е билъ даже членъ въ комисията, но не сж знаели колко хиляди оки кукурузъ се е продавалъ. Тѣ сж продавали 6000 оки, а не 346,000 оки; слѣдствието ще покаже всичко това.

М-ръ Начовичъ: Азъ приемамъ предложението на г-на Шивачова и ще направя слѣдствие. Но още отъ сега ще разясня, какъ е станала погрѣшката: тя е станала, че на мѣсто да напишатъ суммата отъ Русчукската околия, написали сж само суммата отъ градътъ Русчукъ, и такива грѣшка е възможно да стане. Единъ отъ предговорившитѣ поддържаше, че тая грѣшка е била направена умишлено, но това

не може да се каже, понеже съ нищо не се е доказало; когато отъ полученитѣ обяснения може да се заключи, че една такава грѣшка може лесно да стане. Но въ всѣки случай, ще направя анкета и ако се укаже, че е имало злоупотрѣбления, сѣдилището ще да рѣши кой е виновенъ.

Аневъ: Азъ мисля, че не трѣбва да предрѣшаваме въпросътъ. Споредъ мене, най-добръ ще бѣде да се произнесе Нар. Събрание, щото г-нъ М-ръ на Финанситѣ да се распореди, вмѣсто за анкета, да се направи справка отъ тогавашний окр. управителъ, и тогава анкетата може би ще бѣде излишна.

Шивачовъ: Нека се извѣсти това послѣ писмено на Нар. Събрание.

Филипъ Мариновъ: До колкото азъ разбирамъ отъ тази работа и до колкото съмъ разбралъ отъ сегашнитѣ обяснения тука, ми се види, че е виновно повече самото Министерство отъ колкото управителтъ или председателя на комисията. Защото, както всичкитѣ управители сж проваждали вѣдомости за количеството на произвѣденията отъ тѣхний окръжъ, тѣй и Русенский управителъ е проводилъ свѣдѣния въ Министерството, че въ Русенската околия е имало 348,000 оки кукурузъ. Слѣдователно, грѣшката е направило М-вото на Финанситѣ, което, като е давало обявление въ «Държавенъ Вѣстникъ» е пропуснало това. Така азъ го зная и така разбирамъ работата.

Председателъ: Задоволенъ ли е г-нъ Геровъ отъ обясненията, които даде г-нъ М-ръ на Финанситѣ, и отъ предложението му, да се изслѣдва работата, и който е виноватъ, споредъ законътъ да се предаде тамъ гдѣто трѣбва?

Геровъ: Съгласенъ съмъ да се изслѣдва работата, и който е виноватъ да се накаже. Съ това въпросътъ се свършва.

М-ръ Начовичъ: Сега остава да отговоря и на третата интерпелация, направена отъ Д-ра М. Цачева. Тая интерпелация се касаяше до заплатата на главний врачъ при гражданското медицинско управление. Д-ръ Цачевъ обяви въ Събранието, че медицинското управление увеличило заплатата на главний врачъ отъ 7,000 на 10,000 лева и пита, на какво основание е направено това. Азъ проводихъ да искамъ свѣдения отъ М-ръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла и получихъ писъ отъ рапорта на главния инспекторъ до М-ра на Вжтрѣшнитѣ Дѣла г-на Ремлингена. Искамъ да четъ този рапортъ, който дава нуждитѣ обяснения: (Чете):

Г-ну М-ру на Вжтрѣшнитѣ Дѣла.

Слѣдъ получаванieto отчета отъ главния врачъ по гражданското вѣдомство Д-ръ на Медицината Д. Молловъ, за време

отъ 1-й януарий 1881 год. до 1-й септемврий 1881 год. азъ се убѣдихъ, че г-нъ Молловъ е управлявалъ Медицинската частъ по гражданското вѣдомство и ръководилъ дѣлата на Върховний Медицинский Сѣвътъ най добровѣстно и по най-добрий начинъ. Азъ счетохъ за нужно да доложя за това на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО, при това не можихъ да не припомна и за това, че: 1) годишното съдържание на главний гражданский врачъ е 8,000 лева, тогава когато главний военний врачъ има поне петъ пѣти по-малко работа отъ колкото главний гражданский врачъ, а се ползува съ годишна плата 10,000 лева; 2), че предишното Министертво презъ 1880 год. безъ всяка уважителна причина смалило съдържанието на старший гражданский Врачъ отъ 9,000 на 7,000 лева, по слѣдствие на този рапортъ тогавашний Министръ е направилъ докладъ до НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО и послѣ указъ за увеличение заплатата отъ 8,000 на 10,000 лева.

Председатель: Задоволенъ ли е г-нъ Цачевъ отъ обясненията, които г-нъ М-ръ даде?

Д-ръ Цачевъ: Г-да представители! Причината, която ме подбуди да направа запитване къмъ г-на М-ра на Вжтрѣш. Дѣла, относително уголѣмяване заплатата на главний врачъ е тая: Азъ съ това искахъ да узная, да ли слѣдъ като Нар. Събрание утвърди една заплата, за единъ чиновникъ, тѣзи заплата може да се уголѣми. Второто нѣщо, което искахъ да зная е това, че единъ Министръ, който уголѣмява предвидената отъ Нар. Събрание плата на единъ чиновникъ, съ единъ указъ, да ли може той да се закрива задъ единъ княжески указъ. Както видѣхте г-да, когато направихъ тѣзи интерпелация, азъ имахъ въ рѣка бюджета за 1881 год., бюджетъ, който бѣше вотиранъ отъ Народ. Събрание, който бѣше въ сила, и който е още въ сила и до днесъ. Въ този бюджетъ заплатата на старшия врачъ при гражданското медицинско управление е била 7000 лева, а не както казва доклада 8000 лева. Вий видѣхте още г-да представители, че мотивитъ, които излагатъ, тѣ сж мотиви, които Нар. Събрание, когато е опредѣлявало заплатата, е зело въ внимание и е опредѣлило 7000 франка. Ако г-да министритъ иматъ право да увеличаватъ заплатитъ опредѣлени въ бюджета, тогава, г-да представители, не виждамъ за нужно, защо да се занимаваме съ бюджета да го преглеждаме глава по глава, параграфъ по параграфъ, статия по статия. А колкото за второто нѣщо, което искахъ да зная, азъ мисля, че никой отъ г-да министритъ не може да стовари отговорността отъ себе си, ако каже, че уголѣмяването е станало съ княжески указъ; защото НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО, когато

му се поднесе такъвъ единъ указъ, той го подписва, а министра отговора. Тукъ е станало едно нарушение на закона именно на бюджета, и за това моля г-да представителитъ да се произнесжтъ, да се платятъ тѣзи 3000 франка, които г-нъ главния врачъ е получилъ, — отъ тогова, който ги е далъ, сир. отъ този министръ, който е представилъ указъ на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО за да го подпише.

Аневъ: Азъ намирамъ съвсѣмъ естествено, че главний инспекторъ по санитарната частъ на България, е намѣрилъ за нужно да повиши платата, защото тѣзи сравнително съ неговата е малка. По между платитъ, които получаватъ главния инспекторъ и Д-ръ Молловъ има колосална разлика. За платата на старший военний врачъ сж ставали препирни въ послѣдното Софийско Нар. Събрание. Въ това врѣме още бѣше живъ покойния Д-ръ Боневъ, и предъ видъ на неговитъ заслуги, Нар. Събрание се произнесе, че трѣба да му се плаща по-вече отъ колкото на единъ старши врачъ, а не защото е военний главенъ врачъ. Работата на военний старший врачъ е твърдѣ малка, а работата на единъ старший врачъ при една първокласна болница е много голѣма. Първиятъ има малко работа, а вториятъ е занятъ цѣль день. Съгласявамъ се съ мнѣнието на г-на Д-ра Цачева, че Министрътъ на Вжтрѣшнитъ Дѣла, не е ималъ никакво право да повишава платата на Д-ра Моллова, това не е била негова работа. За това, азъ като намирамъ, че тая негова постѣпка да увеличи платата на Д-ра Моллова, е противозаконна, моля да минемъ на дневний редъ.

Шивачовъ: Като потвърждавамъ думитъ на г-на Анева и г-на Цачева, и като констатирамъ, че запитването е умѣстно и постѣпката на г-на бивший М-ръ Ремлингена е съвършено незаконна, то на основание 153 статия на конституцията, той е длъженъ да отговаря предъ Народ. Събрание. Неговата отговорностъ каква ще бжде? Да плати суммата, която е дадена по-вече освѣнъ предвидената въ бюджета. Не му е сега врѣме да исказвамъ на Н. Събрание дѣлата на г-на Ремлингена. Ще дойде врѣме да говоря пространо за това. (**Председатель:** Моля не се отдалечавайте отъ прѣдмѣта). Нѣма да говоря и за дѣлата на г-на Генералъ-Инспектора. (**Председатель:** Повторно ви забѣлѣзвамъ да не се отдалечавате отъ предмѣта). Азъ казахъ, че нѣма да говоря. За това моето мнѣние е, да искаже Нар. Събрание особено съжаление на бившия М-ръ на Вжтрѣшнитъ Дѣла г-на Ремлингена за тѣзи му поступка, и ако Нар. Събрание намѣри за умѣстно, то да се изискатъ тѣзи пари отъ виновния, тѣй като сж изхарчени противъ ясения смисълъ на закона.

Аневъ: Общиятъ парламентаренъ обичай е тѣй, че за подобно нѣщо се изразява съжаление и се минува на дневния редъ. (Шивачовъ: Съгласенъ съмъ).

Председателъ: Приемали се предложението на г-на Анева? — (Приема се). Давамъ на 5 минути отпущекъ.

(Послѣ распускъ.)

Председателъ: Засѣданието се открива изново. Тѣй като дневния редъ е исчерпанъ вече; за това има да се прочетжтъ нѣколко писма, които сж постѣпили въ бюрото на Народното Събрание.

Секретаръ Щърбановъ (чете):

До г-нъ Председателя на III-то Обикновено Нар. Събрание.

При настоящето си честь имамъ, Господине Председателю, да Ви испратжъ за разглѣждане отъ Народното Събрание изработения отъ Държавний Съвѣтъ законопроектъ за Горитѣ въ Княжеството заедно съ единъ препишъ отъ указа подъ № 26 на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО.

Министръ: Г. Д. Начовичъ

Главенъ Секретаръ: Д. Поповъ

Началникъ на отдѣлението: Г. П. Шойлековъ.

УКАЗЪ

№ 26.

НИИ АЛЕКСАНДРЪ I

Съ Божия милость и народната воля
Князь на България.

По предложението на Наштъ Министръ на Финанситѣ представено Намъ съ докладътъ му отъ 13-ий того подъ № 417 и съгласно съ мнѣнието на Държавний Съвѣтъ.

ПОСТАНОВИХМЕ И ПОСТАНОВЛЯВАМЕ:

I. Да се внесе въ Народното Събрание на разглѣждане законопроекта за Горитѣ въ Княжеството.

II. Исполнението на настоящий указъ се възлага на Наштъ Министръ на Финанситѣ.

Издаденъ въ Наштъ Дворецъ въ гр. София на 14-и януарий 1883 год.

На първообразното съ собственната рѣка на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО написано:

АЛЕКСАНДРЪ.

Придподписалъ:

Министръ на Финанситѣ Г. Д. Начовичъ

Началникъ на отдѣлението Г. П. Шойлековъ.

Секр. Щърбановъ: (чете отношение отъ Мин. на Финанситѣ, съ което се препраща въ Нар. Събрание проше-

ние на селата горний и долний Ефектъ, въ Шумленский окръгъ, да имъ се отстъпи некаква черкеска земля.)

Геровъ: Азъ мисля, че най-добрѣ ще бжде ако одобря Нар. Събрание, да се препрати въ финансовата коммисия.

Д-ръ Цачевъ: Финансовата коммисия има доста законопроекти да преглѣжда; за това мисля бюджетарната коммисия да се раздѣли на двѣ, и да ѝ се пратятъ нѣколко законопроекти на разглѣждане.

Аневъ: Това не спада въ кръга, нито на едната, нито на другата, но това е въ кръга на коммисията за десѣтка, защото тя нѣма много работа, а всички други сж претоварени. (Гласове: Съгласни!)

Председателъ: Приема ли Нар. Събрание да се препрати законопроектътъ за пенситѣ и — за горитѣ, за конния табуненъ заводъ на коммисията, която разглѣжда закона за десѣтка? (Приема се.)

Филипъ Мариновъ: Като членъ на бюджетарната коммисия и коммисията по десѣтка, неприемамъ да бжде членъ въ разглѣжданието на настоящия законопроектъ.

Председателъ: Добрѣ. Г-нъ Мариновъ не приема това. Но Нар. Събрание трѣбва да се произнесе. Които не приема, щото г-нъ Мариновъ да остане членъ на тази коммисия да си дигне ржката. (Никой не дига.) Значи, че се приема.

Секретаръ Щърбановъ (чете):

№ 292. До Негово Високопрѣосвѣщенство г-на Председателя на I-та сессия на III-то обикновено Нар. Събрание.

По заповѣдъ на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО, честь имамъ да внесе въ I-та сессия на III-то обикновено Нар. Събрание препиши отъ докладътъ № 9436 и указътъ № 913 за разглѣждане.

М-ръ Генералъ-Майоръ: Соболевъ.

Главенъ Секретаръ: Д. Д. Агура.

Началникъ на Отдѣлението: А. Ивановъ.

На първообразното съ собственната рѣка на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО написано:
одобрено „Александръ“.

Докладъ до Негово Височество.

№ 9436.

Господарю!

Съгласно съ членъ 65 отъ новия законъ за окръжнитѣ съвѣти, отъ 1-й януарий идущата 1883 година всичкитѣ разноси за обдържанието на окръжнитѣ съвѣти трѣбва да се посрѣщатъ изъ приходитѣ на окръжieto, опредѣлени отъ закона (членъ 29 отъ закона за окръжнитѣ съвѣти.)

Възъ основание на това въ проектътъ на бюджета за 1883 финансова година, за тѣзи цѣль не е предвидено нищо.

Но като имамъ предъ видъ отъ една страна, че бюджетитѣ на новитѣ окрѣжни сѣвѣти къмъ началото на идущата финансова година, не ще бѣде възможно да се съставятъ, че приходитѣ, опредѣлени отъ закона за окрѣжнитѣ сѣвѣти, още не сѣ уредени, а отъ друга страна като вземамъ въ внимание, че окрѣжнитѣ сѣвѣти още отъ начало ще иматъ нужда отъ пари за посрѣщане първитѣ и необходимитѣ разноски: за исплащане пѣтнитѣ и дневнитѣ на членовѣтѣ отъ окрѣжнитѣ сѣвѣти (членъ 8 отъ закона за окрѣжнитѣ сѣвѣти), за пѣтни разноски на гласнитѣ, свикани за избора на окрѣжнитѣ сѣвѣти (чл. 87 отъ избирателенъ законъ), за възнаграждение на членовѣтѣ отъ постоянната коммисия (чл. 49 отъ закона за окрѣжнитѣ сѣвѣти) и прочее, честь имамъ най-покорно да моля ВАШЕ ВИСОЧЕСТВО да благоволите и разрѣшите, щото да се внесе въ Нар. Събрание слѣдующето предложение: Съгласно членъ 29 буква в) отъ закона за окрѣжнитѣ сѣвѣти, за помощ на тѣзи послѣднитѣ да се отпусне отъ хазната 56.000 лева, като распределението на тази сума между окрѣжнитѣ сѣвѣти да се предостави на М-твото на Вътрѣшнитѣ Дѣла.

Ако ВАШЕ ВИСОЧЕСТВО одобрявате това мое предложение, то най-покорно моля да благоволите и подпишете тукъ приложенъ указъ.

Смѣъ Господарю, на ВАШЕ ВИСОЧЕСТВО най-покоренъ и вѣренъ служителъ.

София, 31 декемврий 1882 год.

М-ръ на Вътрѣшнитѣ Дѣла: Генералъ-Майоръ Соболевъ.

За Началника на Отдѣлението: Поповичъ.

УКАЗЪ

№. 913.

НИЙ АЛЕКСАНДРЪ I.

Съ Божия милость и народната воля
Князь на България.

По предложението на Наштъ Министръ на Вътрѣшнитѣ Дѣла, представено Намъ съ докладъ му отъ 31 декемврий 1882 год. подъ № 9436,

ПОСТАНОВИХМЕ И ПОСТАНОВЯВАМЕ:

Ст. I. Да се внесе въ първата сессия на III-то обикновено Нар. Събрание слѣдующето предложение: съгласно чл. 29 буква в) отъ закона за окрѣжнитѣ сѣвѣти, за помощ на тѣзи послѣднитѣ да се отпусне отъ хазната 56.000 лева, като распределението на тази сума между окрѣжнитѣ

сѣвѣти да се предостави на Министерството на Вътрѣшнитѣ Дѣла.

Ст. II. Наштъ Министръ на Вътрѣшнитѣ Дѣла се натоварва съ изпълнението на настоящъ указъ.

Издаденъ въ Наштъ Дворецъ въ София на 31 декемврий 1882 год.

На първообразното съ собственната рѣка на
НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО написано:

АЛЕКСАНДРЪ.

Приподписаль:

М-ръ на Вътрѣшнитѣ Дѣла Генералъ-Майоръ Соболевъ.

За Началника на Отдѣлението: Поповичъ.

Председателъ: Моля Народ. Събрание да се произнесе върху този предметъ. Искатъ се 56.000 лева за окрѣжнитѣ Сѣвѣти.

Шивачовъ: Азъ би желалъ да чуя мнѣнието на г-на М-ра на Вътрѣшнитѣ Дѣла, да ли въ тѣзгодишния или миналогодишния бюджетъ имаше отпуснатата сума за окрѣжнитѣ Сѣвѣти. Тѣй щото като ние отпуснахме $\frac{1}{12}$ частъ отъ този бюджетъ, да ли нѣма да има тамъ такава сума?

Секр. Щърбановъ: Въ доклада се говори такава нѣщо. (Чете доклада. — Виждъ по-горѣ).

Бошнаковъ: Отъ доклада видѣхми, г-да представители, че окрѣж. сѣвѣти въ настоящъ мѣсець сѣ безъ фондъ, защото въ бюджета за тѣхъ не е предвидено и още по-голѣми разноски ще послѣдватъ. За това по мое мнѣние, трѣбованитѣ пари за обдържане окрѣжнитѣ сѣвѣти да се отпуснатъ; но по добръ е, да се препрати това въ бюджетарната коммисия, която ще да докладва въ сѣббота. Ако одобрява Народното Събрание, да се произнесе. (Съгласно).

Д-ръ Цачевъ: И азъ щѣхъ това да помоля г-на Министра на Вътрѣшнитѣ Дѣла, да отложи за днесъ този въпросъ, за да го изучимъ и да се произнесемъ въ едно идуще заседание сир. въ сѣббота.

Шивачовъ: Азъ мисля, че за мѣсець Януарий е вече предвидена нуждната сума. Сега ако е нужно, да се тури въ бюджета 50.000 лева за заеми на окрѣжнитѣ сѣвѣти; а не сега да се вотира когато вече за мѣсець Януарий е отпусната $\frac{1}{12}$ частъ. Азъ мисля, че има за тѣхъ предвидена сума и ще имъ се плаща отъ тѣзи сумми. (Гласове: Не е предвидено).

Министръ Генералъ Соболевъ: Независимо отъ етихъ 56.000 франковъ, я имѣлъ честь доложить Его Высочеству, что необходимо отпустить кромѣ этого, еще $\frac{1}{12}$ часть суммъ, которыя были отпусканы въ прошломъ году. Этака будетъ новъ указъ за мѣсяць Январъ.

М-ръ Начовичъ: Искамъ да обясня работата на г-на Шивачова. Окръжниятъ съвѣти сега съ новия законъ сж поставени на друга почва. А бюджета е направенъ за окръж. съвѣти по старому. Споредъ новия законъ всѣкий окръж. съвѣтъ ще има свой бюджетъ и ще посрѣща своитѣ разности отъ особенни доходи и на основание на бюджета си. Тия доходи сж точно опредѣлени въ закона за окръжниятъ съвѣти. Но за да могатъ тѣ да се събиратъ, трѣбва съвѣтитѣ да се учредятъ по-напредъ. За да се учредятъ, обаче трѣбва да станатъ нѣкои разности. За това Н. Превосходителство Генералъ Соболевъ предлага, да се отпусне на съвѣтитѣ въ заемъ една известна сума, за да могатъ да се учредятъ и да почнатъ дѣйствиата си; и когато се учредятъ и захванатъ да събиратъ доходитѣ, които сж предвидени за тѣхъ, тогава тѣ ще върнатъ на правителството суммата, която ще имъ се даде заимообразно. Слѣдователно, тукъ скровището само дава пари въ заемъ, както то е давало въ заемъ и на други учреждения, като на банката, на земледѣлческитѣ каси и пр. Скровището може да отпусне тоя заемъ на окръжниятъ съвѣти. Този заемъ не е нужда да се пише въ бюджета, понеже ще се повърне, достатъчно е да се пише въ бухгалтерията като единъ заемъ; които ще се исплати въ една или двѣ години.

Аневъ: Въ доклада на Н. Височество се каза, че въ настоящия бюджетъ за 1883 година не е предвидена никаква сума за плащане окръж. съвѣти. Колкото за $\frac{1}{12}$ частъ която е отпусната за текуция мѣсецъ, тя е à conto на бюджета за 1883 год. Колкото за предложението на г-на Бошнакова, да се проводи на бюджетарната коммисия, това е излишно; защото Народ. Събрание чю това, и въ сжбботата може да се произнесе, че отпуща; и ще отпусне — разбира се.

Бошнаковъ: Азъ казахъ, да се препрати на бюджетарната коммисия, а мнѣнието ми бѣше да се освѣтимъ по-добрѣ върху този въпросъ. Отъ разясненията, които даде г. Министръ и отъ доклада, които се чете, и самъ г. Аневъ се увѣри, че е необходимо да се отпуснатъ тѣзи пари. Трѣба ли Народ. Събрание сега да разисква, или да се проводи на коммисията? Трѣбва да се съгласимъ, че предложение за такава сума, трѣбва да се проводи на бюджетарната коммисия, за да го обмисли и да се произнесе. Моля да се тури на гласуване моето предложение.

Аневъ: Азъ би се съгласилъ, ако би билъ предложенъ единъ законопроектъ; но тукъ се иска отъ Министерството на Вжтрѣшнитѣ Дѣла единъ кредитъ отъ 56.000 лева. Слѣдователно, съвършено излишно е, да се препраща на

нѣкоя коммисия. Можемъ и сега да рѣшимъ. И най-добрѣ ще бжде, сега да се тури на гласуване, и да се свърши въпроса.

Д-ръ Цачевъ: Азъ не виждамъ никаква пагуба, ако Н. Събрание рѣши, да се прати въ бюджетарната коммисия, и послѣ тя да докладва въ идущето заседание.

Геровъ: Азъ не виждамъ никаква полза да се остави за сутра и други день, трѣба да се свърши сега. (Гласове Приема се).

Председат.: Ми се струва, че г-да представителитѣ разбраха доклада, които се прочете преди малко отъ г-на Секретаря; въ този докладъ, представенъ на Н. ВИСОЧЕСТВО исказватъ се причинитѣ, които подбудили Н. Превосходителство г-на М-ра на Вжтрѣш. Дѣла, да иска тѣзи пари. Така щото не считамъ за нужно да обяснявамъ по-вече въпроса; просто ще туря подъ гласоподавание: които не приема да се отпуснатъ 56.000 лева заимообразно на всичкитѣ Окръж. Съвѣти, и распределението на тази сума да се предостави на М-ра на Вжтрѣш. Дѣла, да си дигне ржката. (Никой не дига.) Значи, че се приема.

Секрет. Щърбановъ (чете):

Господину председателю на Народното Събрание.

Севлиевский Болниченъ Съвѣтъ съ рапорта си отъ 27 февруарій 1882 г. пожъ № 11, като съобщава, че отъ лечившитѣ се болни въ Севлиевската болница презъ 1881 година имало недоборъ отъ гражданитѣ на гр. Севлието 181 лва 15 ст. — разни окръжи 116 лва 27 $\frac{1}{2}$ ст. — публични 959 лва 90 ст.: моля да се опростятъ помянатитѣ 1491 лва 82 $\frac{1}{2}$ ст. тѣй като тѣ били бѣдни и принудително да се взематъ е невъзможно освѣнъ съ продаване и послѣдний имотъ на сѣкого.

Министерството на Вжтрѣшнитѣ дѣла имайки предъ видъ горѣизложеното, моли Народното Събрание да опрости горнитѣ недоимки.

Министръ Генералъ Майоръ Соболевъ
Главенъ лѣкаръ Д. Молловъ
Секретаръ А. Мановъ.

Марко Велковъ: Азъ предлагамъ г-да, да се приеме жалбата на които сж я подали, и да имъ ся опростятъ тия левове; защото има хора, които сж се цѣрили въ Севлиевската болница и нѣматъ да плататъ.

Л. Дуковъ: Азъ не зная да ли тѣзи сж отъ бѣднитѣ. Ако е наистината тѣй, то за първитѣ и вторитѣ трѣба да опрости, а за третитѣ, които просятъ никакъ.... (Веселостъ.)

Бошняковъ: Чини ми се г-да, че Н. Превосходителство г-нъ М-ръ-Президентъ е получилъ свѣдения отъ окр. Управителъ. И ако да не бѣше испитано че тѣ сж бѣдни, окр. Управителъ нѣмаше да ходатайствува за тѣхъ; но ако Н. Събрание опрости на единѣтъ, трѣба и на другитѣ. Ако тѣ бѣха въ състояние, нѣмаше да се молятъ. Заради туй да се приеме това и да пристѣпимъ къмъ друга работа.

Предсѣдателъ: Сега има предложение отъ М. Велюва, който казва, че трѣба да се освободатъ всичкитѣ отъ плащане на тѣзи разноски, които станали за тѣхното излѣчение. Подиръ иде предложението на Л. Дукова, които исклучава третата категория отъ глѣданитѣ болни въ тази болница. (Васелостъ) Ще туря подъ гласоподавание предложението на М. Велюва и ако падне то, ще се гласува върху предложението на Дукова. Които не приема предложението на М. Велюва, да си дигне ржката. (Меншество дига). Ще каже, че се приема да се опрости на всичкитѣ.

Секрет. Щърбановъ (Чете):

До г-на Предсѣдателя на III-то обикновено Нар. Събрание.
Отъ личния съставъ на Върховната Смѣтна Палата.

ЗАЯВЛЕНИЕ.

Г-не Предсѣдателю!

Вслѣдствие разискванията станали въ почитаемото Нар. Събрание въ засѣданието му отъ 15 текущия, по поводъ разглѣдването законопроекта за Смѣтната Палата, сж исказани между другото, г-не Предсѣдателю, нѣкои несправедливи и невѣрни нападения по дѣятелността на Върховната Смѣтна Палата; за това като членове на това учреждение счетовме за неминуемъ дългъ, да доложимъ чрезъ васъ, на почитаемото Нар. Събрание нижеслѣдующето, съ единствена цѣль да послужи за освѣтление на недоразумѣнието, касателно несправедливо хвърленитъ върху личния съставъ на Палатата обвинения въ горѣупоменжтото засѣдание:

Съгласно съ §§ 9 и 10 отъ законътъ за Върховната Смѣтна Палата отъ 17-й декемврий 1880 год. Палатата изработи докладъ съдържащъ приврѣмненната смѣтка по изпълнението на бюджета за финансова 1879/80 год., който докладъ, съгласно § 19 буква н) отъ уставътъ на Държавний Съвѣтъ, тя препрати въ послѣдний за преглѣдване, при отношение отъ 15 декемврий 1882 г. подъ № 1455 (копие отъ което при настоящето се прилага); нъ Държ. Съвѣтъ съ отношение отъ 23 декемврий 1882 год. подъ № 612 (копие се прилага) увѣдоми Палатата, че съгласно

§ 2 отъ вжтрѣшний му правилникъ, не може безъ писменна отъ НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО заповѣдь, да пристѣпи къмъ разглѣданието на внесенния докладъ. Вслѣдствие на това Палатата съ отношение отъ 31 декемврий 1882 год. подъ № 1520 (копие се прилага) помоли г-на Министра на Финанситѣ да исходатайствува необходимата писменна заповѣдь. Министерството на Финанситѣ съ отношение отъ 12 януарий 1883 год. подъ № 347 (копие се прилага) увѣдоми Палатата, че за да се исходатайствува писменна заповѣдь отъ НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО трѣбва да му се препрати подлинния докладъ (находящия се въ Държавний Съвѣтъ); слѣдъ устни обаче споразумѣния между канцелириитѣ на Палатата и Министерството това послѣднѣто се обѣща да исходатайствува заповѣдта безъ подлинния докладъ.

Отъ горѣизложената преписка ясно се вижда, г-не Предсѣдателю, че Палатата е изработила и представила доклада си на надлѣжното мѣсто още на 15 декемврий 1882 год. и че той е единствения документъ, отъ който може да се сжди за дѣятелността и положението на Палатата.

Ползваме се, г-не Предсѣдателю, отъ случаятъ да ви увѣримъ въ дълбокото ни къмъ васъ почитание.

Предсѣдателъ на Върх. Смѣтна Палата: **И. Н. Гюзелевъ.**

Членове { **Антонъ Цанковъ.**
Владиславъ Д. Золотовичъ.
Г. Мановъ.
А. Н. Златарски.

Членъ дѣлопроизводителъ: **А. Бракаловъ.**

М-ръ Начовичъ: Отъ това отношение се види, че Смѣтната Палата е проводила на Държавния Съвѣтъ единъ докладъ върху нейнитѣ дѣла на 15 декемврий, сирѣчь 5 дѣня подиръ отварянието на Нар. Събрание. Въ Държавний Съвѣтъ, както се научихъ по частенъ начинъ, сж станали разисквания, да ли да се приема тоя докладъ, или да не се приеме, когато се испровожда толкозъ кжсно, и Държавний Съвѣтъ рѣшилъ, да не се приема. Понеже казания съвѣтъ нема врѣме да го разглѣда, да го обсжди и да го препроводи съ своето заключение въ Нар. Събрание още прѣзъ настоящата сесия, за това Държавний Съвѣтъ рѣшилъ, че не е възможно да приеме този докладъ. Смѣтна Палата обаче казва въ отношението си, че доклада ѝ се отблѣсналъ само, защото не билъ придруженъ съ указъ. До колко тия думи сж истини, не знамъ; знамъ само, че истинската причина на неприеманьето казания докладъ е, че той е билъ кжсно испроводенъ въ Държавния Съвѣтъ, сирѣчь слѣдъ отварянието на Нар. Събрание, и когато вече не е имало врѣме да се разглѣда и препроводи на г-да представителитѣ. Но може би че Държ.

Съвѣтъ да не рачилъ да искаже истинската причина на отблъсването и да е писалъ че тая причина е само нѣманъто княжески указъ. Ползвамъ се отъ това обстоятелство, за да покажа още веднажъ, че съ предишния законъ за тая Палата тя бѣше въ едно ненормално положение. Тя трѣбаше да препраща направо въ Държавния Съвѣтъ своитѣ рапорти по бюджета и знаеше че въ тоя Съвѣтъ нищо не се внася безъ разрѣшение на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО и безъ указъ. Кой Министръ трѣбаше обаче да представи на Княза тия укази и да ги приподписва, когато тя не стоеше подъ вѣдомството на никое министерство. Отъ друга страна, по устава на Държавния Съвѣтъ тя не можеше да е въ прями сношения съ него. Слѣдователно преди приеманъто на новия законъ Смѣтната Палата бѣше въ едно ненормално положение. Но да дода на предмета си. На 31 декември Смѣтната Палата наистина проводи една копия отъ своя докладъ до Министерството на Финансите, съ желание да се изходатайствова указъ отъ НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО. Разбира се, на 31 беше празникъ, 1 и 2-ий тоже празникъ, тѣй щото тази бумага се прие едвамъ слѣдъ празниците на 2 или 3-ий. Но защото Палатата бѣше проводила въ Министерството само единъ преписъ отъ доклада си до Държавния Съвѣтъ, а докладътъ и указитѣ се представитъ на Господаря придружени съ всичкитѣ пиеси, и то не въ преписъ, но въ оригиналъ и чисто писано, за това стана нужда да се поиска отъ Палатата същия нѣнъ докладъ, а не преписа му за да се поднесе на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО. Въ това време обаче азъ се научихъ че причината на отказанieto на Държавния Съвѣтъ не е неиманието на указъ, но защото доклада билъ представенъ много късно и когато не е било възможно да се разглѣда, за това и оставихъ безпослѣдствие ходатайството на Палатата за Княжески указъ. Предишния законъ даже за тая Палата задължаваше това учреждение да представя на Нар. Събрание всѣка година отчетъ за своитѣ дѣла. Ето вече втората година отъ какъ тя съществува, и такъвъ отчетъ се представя на Държ. Съвѣтъ слѣдъ отваранъто на Събранието. Това е достатъчно, за да покаже на всѣкого, до колко това учреждение е заслужвало своята пълна независимост. Тия съж обясненията, които искахъ да дамъ по поводъ на отношението което се прочете по-напредъ.

Д-ръ Цачевъ: Г-да депутати! Крайно съмъ задоволенъ отъ съдържанието на доклада на Върховна Смѣтна Палата (Предс.: Върховна нема!) Този докладъ г-да представители, ясно доказва, че думитѣ, които се исказаха онзи день за Смѣтната Палата, съ били думи на мѣстото си. Азъ не се съмнявамъ, че сичкитѣ членове на Смѣтната Палата

знаятъ, че Нар. Събрание на основание на основния законъ, трѣбваше да се отвори на 15 октомврий. Какво виждаме въ този докладъ? Виждаме, че Смѣтната Палата дава по-доле докладътъ си 5 дня слѣдъ отваранieto на Нар. Събрание, което се отвори на 10 декемврий. Това не е ли едно само-признание, отъ г-да членове-тъ на Смѣтната Палата, че тѣй не знаели за кога трѣба да приготвятъ своя докладъ? И не е освѣнъ само-признание че съж чакали именно до 15 декемврий, когато трѣбаше 1 мѣсець преди отваранieto на Нар. Събрание да го представятъ. И ако земемъ терминътъ 15. октомврий за сесията то трѣбаше поне на 15 септемврий да иматъ свършенъ своя докладъ за да се внесе въ Държавния Съвѣтъ за преглѣждане. Въ този докладъ виждаме още едно самопризнание: Тѣ казватъ че на основание на закона за Държавния Съвѣтъ, внесли този докладъ въ Държавния Съвѣтъ направо. Тѣзи г-да неможаха ли да прочетятъ 2 параграфъ отъ същиятъ уставъ? — хора които провѣриватъ смѣткитѣ на една държава, да видятъ че Смѣтната Палата нѣма право да внася докладитѣ си направо въ Държавенъ Съвѣтъ. И много съмъ задоволенъ отъ доклада на Смѣтната Палата, който е за мене едно самопризнание и доказателство, че тѣи нищо не работили.

Предсѣд.: Това недоказова нищо. Самиятъ докладъ доказова, че съж работили.

Лазаръ Дуковъ: Азъ нѣма да говоря, да ли съж работили или не. Тѣи дадохъ просто едно заявление, че имало докладъ а преди единъ день или понапрѣдъ, чувахме, че тѣи хора не работили, но останали малко късно. И много нѣщо, които трѣбали да изработятъ понапрѣдъ, даватъ се сега отъ Държавния Съвѣтъ, да се напечататъ и тѣй ще останатъ късно. Това го разбирамъ. Но че има докладъ, както се каза понапрѣдъ, че нѣма никакъвъ докладъ, то не е било право да се казва. Освѣнъ това се каза, че съж внесли докладътъ си въ Държавния Съвѣтъ. Но за това говори (§. 19 н.) отъ устава на този Съвѣтъ: (чете): Държавния Съвѣтъ има да преглѣдва докладитѣ на Върховната Смѣтна Палата за изпълнението бюджета преди внасянъто тѣе доклади въ Нар. Събрание. Тука се предвижда, дали както г-нъ Начовичъ каза, че трѣбало да се внесе докладътъ съ указъ на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО; но тука се не казва; ако има това на другомѣто азъ не зная, нека обадятъ. Но тука се предвижда, че могатъ направо да проведатъ докладътъ въ Държавния Съвѣтъ.

М-ръ Начовичъ: Г-нъ Лазаръ Дуковъ казва, че съмъ се билъ изразилъ, че не е имало никакъвъ докладъ, и че това не било истина. Истина е, че онзи день, когато стана приказка за Смѣтна Палата, азъ казахъ такова нѣщо, но го

казахъ по поводъ на една дума отъ г-на Бобчева. Азъ чухъ т-нъ Бобчева да казва, че Смѣтната Палата била проводила онази година нѣкакъвъ докладъ до финансово Министерство, сиречь на 1881-ва година, и тогава азъ възразихъ, че такъвъ нѣщо незная да е било станало, незная дали се е проводилъ въ 1881 год. такъвъ докладъ и особено защото тогава не бѣхъ Министръ. Тии сж моитѣ думи, буквално, и тѣ ще да сж забѣлжени вѣроятно по сжщия начинъ и въ протоколитѣ. Азъ разбрахъ подъ думи: «онази година,» годината 1881, защото сега едвамъ сме въ мѣсець януарий 1883, и съ тия думи не можеше да се разбере 31-ви декемврий 1882-ра год. Освѣнъ това, Смѣтната Палата като е длъжна да дава отчетъ за дѣлата си всѣка година, азъ разбрахъ че г-нъ Бобчевъ говореше за нейния редовенъ докладъ за презъ 1881-ва година, и отговорихъ, че таково нѣщо ми е неизвѣстно, понеже азъ тогава не бѣхъ Министръ. Слѣдователно тука има само едно недоразумѣние.

Димитръ Попповъ: Ний още не сме видѣли работа на Смѣтната Палата, каква е. Може да е много добра, и ще може да видимъ, да ли за скоро врѣме можеше да се извърши тѣзи работа, или за по-късно. Ако ще видиме, че работата е била доста важна, и изисква по-много време, то може да я приемемъ и съ ржкоплескание. А сега да ги укоряваме, че за много време свършили малко работа, това го още не знаемъ, и не трѣбва преждевременно да се произнасяме.

Бобчевъ: Азъ много добръ помня, че преди нѣкой день се казаха думитѣ, че за онази година не е имало нищо. Азъ незная това, не съмъ билъ въ София, и сега първъ пътъ се намирамъ въ София.

Но тука ще забѣлжа, че въ нѣкое отношение се претягва вътрѣшния правилникъ. Чл. 12 казва (чете):

«Представителитѣ трѣбва да се изразяватъ прилично и умѣренно. Нападѣния противъ личността на другитѣ представители и на Министритѣ, както и доказания на други личности се запрѣтватъ. Нападѣния противъ вѣрата, или противъ приятелскитѣ държави на България, се забраняватъ. Освѣнъ това ораторътъ не трѣбва да се отстранява отъ предметъта на разискванието».

И азъ глѣдахъ онзи день, когато говорихме за членовѣтѣ на Смѣтната Палата, г-нъ Д-ръ Цачевъ нападна ги, че били таквизъ и таквизъ. И тогачъ не му се забѣлжи нищо отъ г-на Председателя; и сега пакъ ги напада, че не направиха нищо. Азъ зная, че всѣки прѣдметъ има лице и opakъ. Слѣдователно трѣбва да поглѣднемъ и на лице и на opakъ, и

трѣбва да се увѣримъ напредъ за тѣзи хора, какво сж работили, и тогава да се произнесемъ.

Защо знаемъ въ едно сѣдилище, който дохожда първиятъ съ прошение, че му е станала обида, то сѣдия не заключава веднага, че той билъ въ право. Но когато се исправятъ и двѣтѣ лица противъ себѣ, тогава и подирниятъ който е дошелъ, се оправдава. Ний като не сме чули освѣнъ рѣчи, не може да заключаваме, че Смѣтната Палата не е работила нищо. Ний не можеме на голи думи да се основаме. Това е неумѣстно.

Председателъ: Ще ми позволи г-нъ Бобчевъ, да дамъ едно обяснение; тѣй като думитѣ, които каза г-нъ Бобчевъ, за г-на Д-ра Цачева, че той билъ изказалъ лични нападения противъ членовѣтѣ на Смѣтната Палата, и като това се запрѣщава отъ правилника, то азъ мисля, че този упрекъ се отнася повече къмъ мене, защото азъ като председателъ позволихъ това.

Но колкото помня, г-нъ Д-ръ Цачевъ нито онзи день нито сега е казалъ лични нападения, но просто е говорилъ върху дѣйствиата на Смѣтната Палата. И върху дѣйствиата на всѣко учреждение, и за всѣки Министръ може единъ депутатъ да се произнесе, колкото му е угодно. Лични нападения, колкото помня азъ, не си е позволилъ г-нъ Д-ръ Цачевъ.

И азъ Ви увѣрявамъ, че ако бихъ забѣлжилъ, да си позволи нѣкой лични нападения, азъ не бихъ ги позволилъ, никоги. Но ако е било казано нѣкое лично нападение противъ лица, които съставляватъ Смѣтната Палата, то това е станало по мое упущение, и въ такъвъ случай го заслужавамъ, ако е справедливъ.

Д-ръ Цачевъ: Коего азъ съмъ говорилъ, е извѣстно. Стенографическитѣ проколи сж тука и може г-нъ Бобчевъ да ги прочете, че азъ къмъ никоя личностъ не се отнесохъ. Азъ въ миналото засѣдание, както и днесъ, съмъ говорилъ за дѣятелността на Смѣтната Палата и всичко е казано приблизително въ тозъ смисълъ, че народнитѣ представители нѣматъ предъ очи нищо за дѣятелността на Смѣтната Палата. И на основание на това, имамъ право да игнорирамъ всичко, което ми не е представено като на народенъ представителъ.

Аневъ: Смѣтнитѣ палати оставатъ обикновенно съ една, двѣ и повече години назадъ, сир. Палатата не може да ни представи въ настоящата сесия докладъ за послѣднитѣ двѣ бюджетни упражненія, но поне можаше да ни представи докладъ за 1879 и 1880 год. Тя обаче не е представила. Това може би не е погрѣшка, може би не е знаяла, че трѣбвало да го

направи. Азъ нѣма да говоря за формалноститѣ, които се изискватъ, за да премине доклада презъ Държавний Съвѣтъ. Само едно съжالياвамъ, гдѣто контролната палата си е позволила, въ отношението си къмъ Народното Събрание да осжда народнитѣ представители; че си е позволила още да каже, че Народното Събрание несправедливо се отнесло къмъ нея. Азъ мисля, че народнитѣ представители споредъ конституцията и избирателния законъ, не отговарятъ за своитѣ разсуждения върху едно учреждение. Това е единичното, което азъ съжالياвамъ.

Председателъ: Тосъ въпросъ по смѣтната палата е изчерпенъ, и нѣма вече да се говори върху него.

Лазаръ Дуковъ: Имахъ нѣколко думи да кажа; нъ понеже Нар. Събрание се произнесе, че нѣма да се говори върху този въпросъ, азъ искамъ за друго нѣщо да говоря. Искамъ да зная, ще ли тѣзи законопроекти, които се даватъ на насъ, да се обещадатъ всичкитѣ при тази сесия, или нѣкои ще останатъ висящи за идущата сесия? Искамъ да зная отъ г-да министри: искатъ ли всички да се разгледатъ или само които сж поважни, тѣй, както не можемъ да обещимъ всички? Отъ една страна врѣмето е кжсо, и отъ друга страна ний сме малцина. Желателно е, ако има нѣкои законопроекти твърдѣ жизнени, да се свършатъ сега. А които искатъ добро обмислювание, да се опредѣли кои сж тѣ, за да останатъ висящи, и да се обещадатъ въ идущата сесия, както трѣбва.

М-ръ Начовичъ: Азъ ще отговори на г-на Лазара Дукова, че Народното Събрание на пълно е свободно въ това отношение, и слѣдователно, то може да разисква, може да разгледва, приеме или да неприеме всичкитѣ законопроекти, които му се представятъ. Ще прибавя още, че представенитѣ законопроекти сж всичкитѣ отъ довольно голѣма важностъ, и че е нужно да се прокаратъ всички; но ако Народното Събрание не успѣе да прегледа всичкитѣ: то може да рѣши както му е угодно. Азъ мисля обаче, че ще е добръ за самитѣ г-да представители, да се постараятъ да прегледатъ всичкитѣ законопроекти, които сж внесени и които ще имъ се представятъ, тѣй като азъ намирамъ, че това не е до толкова трудно, особено ако коммисиятъ се раздѣлятъ по на нѣколко секции, и распредѣлятъ работата по между си. Тѣзи секции съставени по 5 или 6 души могатъ да си раздѣлятъ законопроектитѣ по такъвъ начинъ, щото да има постоянно готови доклади, и щомъ се прегледа единъ законопроектъ, да се пристѣпва къмъ втори, безъ да се губи врѣме на празни разговори, както напримѣръ въ днешното засѣдание. Законитѣ иматъ голѣми благотворителни слѣд-

ствия за отечеството, та за това необходимо нужно е, да се обръща внимание по-вече къмъ тѣхъ, отъ колкото къмъ други маловажни предмѣти. Като се постѣпи по тоя начинъ, настоящата сесия ще има за страната отличенъ резултатъ и населението ще се убѣди, че туй Народното Събрание е наистина работило и принесло голѣма полза на България. Азъ и другъ пжтъ съмъ предлагалъ това, нъ понеже сега се подигна сжщия въпросъ и вторий пжтъ, азъ подържамъ своето предложение настоятелно и искамъ, щото коммисиятъ да се подраздѣлятъ на секции, и да си подѣлятъ работата по между си, за да се не губи врѣме. Подиръ това, ще обръна вниманието и на друго едно обстоятелство, за което представителитѣ много пжти сж говорили и то е: че ние пдваме много кжсно, и захващаме засѣданията едвамъ слѣдъ два часа. Ако да се събирахме по рано и ако да захващаме засѣданията си на единъ часъ, както стои въ правилника, има ли съмнѣние че щеха да се разгледатъ много по-вече закони и щеше да се свърши много по-вече работа.

Лазаръ Дуковъ: Г-нъ М-ръ каза, че наистина Нар. Събрание било напълно свободно; признавамъ, защото по-вече отъ половината можемъ да преглѣдаме и разискваме. Ако приемеме, ще отговаряме предъ избирателитѣ си само ние, зарадъ туй той още прибави, че трѣбва да сж обмислени; съгласенъ съмъ; но тѣй като се натрупаха толкова законопроекти и като врѣмето остана малко, то и на секции да се раздѣлятъ коммисиятъ, все ще бжде малко, а законитѣ сж много, и ако искаме както каза г-нъ М-ръ да ги обещиме добръ, не ще можемъ да успѣемъ да направимъ това. Азъ зная, че законопроектитѣ се работятъ тѣй отъ правителството и се практикуватъ до бждущата сесия като закони; но сега щомъ ние всѣко нѣщо приемемъ тѣй скоро, ще натоваримъ насъ.

Бобчевъ: Азъ сжщото щѣхъ да говоря.

Шивачовъ: Азъ искахъ само да кажа на г-на Дукова, че ако е искалъ нѣкой да се произнесе а не се е произнесълъ, мисля, че Нар. Събрание никой пжтъ не е запретило на никого. И сдва е врѣме сега да разсждаме, колко закони ще можемъ да преглѣдаме. Ние ще работимъ по възможността, и ако видимъ, че не можемъ всичко да свършимъ, тогава ще трѣсимъ други срѣдства. Има нѣкои законопроекти, които до свършването на сесията могатъ да се свършатъ; заради това, всѣкакви дебати по тозъ въпросъ сж излишни.

Лазаръ Дуковъ: Наистина, г-нъ Шивачевъ, което казва неможъ да откажъ, ако работимъ; не е страхъ чловѣка отъ работа, ако иска да я работи. Но г-нъ Шивачовъ не е билъ

другъ пътъ въ Нар. Събрание; но азъ го знаа отъ практика; закони се натрупватъ, и послѣ се приематъ презъ купъ. (Единъ гласъ: За грошъ!) Нѣма да го кажж. (Смѣхъ.) Азъ се огранича да замѣтя на г-на Шивачова да кажж, че ако иска да се учи, той ще се увѣри, че когато ще ги приемеме, то подире ще види какво е станало, когато се приематъ закони необсѣждани.

Геровъ: Азъ мисля, г-да представители, че най-добръ ще бжде да се произнесе Нар. Събрание, до кога можемъ да разгледваме законопроектитѣ, именно до кой день; и послѣ да захванемъ да вотираме бюджетитѣ; защото тука споредъ конституцията, не можемъ да стоимъ по-вече отъ 10 февруарий. А за послѣ да се продължава не може, защото азъ знаа, че отъ нашитѣ събрания никой нѣма да стои по-вече, по причина на частни интереси. За това, най-добръ е, да се произнесе Нар. Събрание: до кога може да разгледва законопроектитѣ, и послѣ отъ кой день да захване вотирането на бюджета.

Бошнаковъ: Да разискваме, отъ кога и до кога ще разгледваме бюджета и законопроектитѣ, е нѣщо излишно. Ние имаме една бюджетарна коммисия, която знае своитѣ обязанности и тя ще покаже, кога трѣбва да се вотира бюджета. Законопроектитѣ сж представени за обсѣждане, зависи отъ насъ, да ги обсѣдимъ всичкитѣ или не; ако работимъ, ще изработимъ нѣщо; ако не работимъ нѣма да изработимъ нищо. Слѣдователно, колкото закони искаме, ще обсѣдѣме; това зависи отъ насъ. Чини ми се, че въ миналитѣ събрания нѣмаше Държавенъ Съвѣтъ, който предварително обработва законитѣ, и не можаше да стане повърхностно прегледване на законитѣ; но тукъ има Държ. Съвѣтъ, чрезъ който минаватъ почти всичкитѣ законопроекти. За това, азъ мисля, че ние нѣмаме никаква отговорностъ, ако не сж били зрѣло обсѣдени; и вмѣсто да разсѣждаме: до колко дѣна ще разискваме законопроектитѣ и колко трѣбва да се приематъ, по-добръ е, да си слѣдваме работата и врѣмето ще ни научи и покаже. По-добръ е да пристѣпиме сега къмъ друга работа.

Шивачовъ: Г-нъ Бошнаковъ, наистина ми помогна въ този случай. Именно, ако да опредѣлимъ напр. 10 дѣна за толкозъ законопроекти, тогава ние волею или неволею, трѣбва да ги прегледѣме и свършиме; но ако ние не можемъ напр. до 10 февруарий да свършимъ, може да се продължи сесията 4—5 дѣна. (Гласове: Не може!) Може бити да има нужда. Ние ще се трудимъ, до когато има нужда. Това е излишно да се разсѣждава сега. Нека врѣмето ни покаже, по какъвъ начинъ трѣбва да се работи, и какъ трѣбва да правимъ.

Председателъ: Счита ли Нар. Събрание, че е освѣтлено върху този въпросъ? (Гласове: Освѣтлено е!) Тѣй като има още нѣколко души, които желаятъ да говорятъ, а Нар. Събрание се произнесе, че не желас да се продължава този въпросъ, по тая причина, азъ мисля, че дебатитѣ трѣбва да се прекъснатъ.

Секретаръ Щърбановъ (чете:)

ТЕЛЕГРАММА № 681.

София. До Председателя на Нар. Събрание
Копие Министру Просвѣщение.

Задълженъ съмъ отъ селенитѣ отъ Драгоево, Марашъ, Байрамъ, Дерѣ, Имрихартъ, Чанакле, да ви искажа тѣхната сърдечна радостъ и благодарностъ за отваряние училищата имъ чрезъ отложване военна тежоба учителитѣ имъ. Радостъта на учителитѣ, родители и ученици е твърдѣ голѣма. № 37.

Инспекторъ: Бѣлсковъ.

Председателъ: Утрѣ какви въпроси имаме на дневний редъ?

Марко Вельевъ: Азъ би молилъ да се пита коммисията отъ законитѣ за татарскитѣ и черкезски земи: Да ли с готова?

Бошнаковъ: Утрѣ прошетарната коммисия има около 21 прошения да чете. (Д-ръ Цачевъ: Не е нужно!)

Председателъ: Моля Д-ра Цачева да непрекъсва говорянция.

Бошнаковъ: Има и други коммисии, които трѣбва да сж обсѣдили нѣкои нѣща, защото врѣмето е кратко.

Председателъ: Коя друга коммисия има нѣщо готово?

Шивачовъ: Уставътъ за жандармерията е готовъ и може да се тури на дневний редъ утрѣ.

Председателъ: Той е на дневний редъ.

Аневъ: Въ отговоръ на г-на Вельева, ще кажа, че докладътъ не е приготвенъ; а законопроектътъ за организирането на полицейската стража, ще може да се приготи до вечера.

Лазаръ Дуковъ: Подиръ това, имамъ двѣ кратки запитвания, къмъ г-на М-ра на Финанситѣ, слѣдъ като се обсѣдятъ въпроситѣ, които сж назначени.

Шивачовъ: Азъ имамъ едно запитвание, което отложихъ миналото засѣдание и моля да се тури на дневенъ редъ.

Д-ръ Цачевъ: Менъ ми е чудно; отъ една страна искаме да работимъ и да изработиме такава работа, която ще бжде полезна за страната, а отъ друга, тѣзи г-да, които предла-

гати да разискваме разни закони, които сж внесени въ Събранието, искатъ да губятъ врѣме съ такива мало-важни работи. Азъ предлагамъ, да се назначи за интерпелации единъ особенъ день. Тѣй като утрѣ е деня, който е предвиденъ въ правилника за вътрѣшни редъ на Събранието, че трѣбва да стане засѣданието, и има законопроекти за разискване, за това трѣбва да се заемемъ за разгледанieto на тѣзи законопроекти, а други по-маловажни работи да ги оставимъ на страна.

Бошнаковъ: Ние не знаемъ, какво ще роди утрѣшни день и да ли не ще, може би, да изникне нѣкаква интерпелация по нѣкой важенъ въпросъ. И за това, не може да се опредѣли извѣстенъ единъ день да даваме интерпелации, а други дни не би логли да ги даваме. Слѣдователно, спорѣдъ мене, интерпелации могатъ да ставатъ всеки день, и не мога да се съглася, да се тури единъ особенъ день за интерпелациитѣ.

Аневъ: Въ отговоръ на г-на Цачева ще кажа, че подобенъ редъ не се е практикувалъ нито въ Нар. Събрание въ София, нито, мисля, въ цѣли свѣтъ нѣма такова нѣщо, щото да има опредѣленъ день, да могатъ да се правятъ интерпелации. Ако приемемъ това, то ще стане у насъ една нова мода.

Марко Велъевъ: Жално ми е, ако виждамъ, че единъ представителъ си позволи да си дава мнѣнието за всичкитѣ други представители на Събранието. Именно, гдѣто г-нъ Цачевъ си позволи да каже това, което каза. (Смѣхъ).

Шивачовъ: И мене се вижда твърдѣ чудно, какъ може г-нъ Цачевъ, като единъ втори Солонъ, да дава нови закони за събранието. (Гласове: Исчерпано е!)

Д-ръ Цачевъ: За разяснение на г-на Велева, ще кажа, че никога не съмъ желалъ и никога не съмъ казалъ, че не трѣбва нар. представители да правятъ запитвания. И ако искате да се увѣрите въ това, може да прочетете стенографическитѣ протоколи и тамъ ще видите, какво съмъ казвалъ. Азъ мисля, че ако не е възможно да се опредѣли единъ день за интерпелации, то добръ е да си остане, както си бѣше до сега.

Лазаръ Дуковъ: Азъ ще кажа на всичкитѣ господа представители, да не се зачудватъ върху предложението на г-на Цачева, защото, той си има единъ такъвъ характеръ и може ли да се отменява човѣкъ отъ характера си който го има?

Предсѣдателъ: Това което казва г-нъ Дуковъ за характера на г-на Цачева е лично нападение. Защото за характера на хората не трѣба да се говори въ Нар. Събрание.

Г-нъ Цачевъ каза, че ако бѣше имало единъ день опредѣленъ за интерпелации, щѣло да бѣде по-добръ; но азъ не знамъ, до колко е съгласно Нар. Събрание съ това. (Гласове: Да се закрие засѣданието! — други гласове: Исчерпано е!)

На дневенъ редъ утрѣ ще има прошения, послѣ проектъ за полицейската стража и слѣдъ това интерпелациитѣ на г-да Шивачева и Дукова. Но азъ ще си позволи да помоли комисиичѣ, които разглеждатъ разни законопроекти, каквито сж възложени на тѣхъ, да се заловятъ — моля да простатъ, ако го казвамъ откровенно — да се заловятъ по-дѣятелно за работата; защото, азъ знамъ, че има дѣйствително г-да депутати, които работятъ твърдѣ усърдно и, казвамъ, че сж твърдѣ дѣятелни, но не веднажъ видѣлъ съмъ, да сж дохождали въ стаята ми, и сж ме питали: «гдѣ се събира нашата коммисия?» И казвали ми, че било опредѣлено да се събератъ на 9, а сега е вече 10 ¹/₂, или 11 ¹/₂ ч. Съ това което казвамъ, не искамъ, разбира се, да наскърбя никого отъ г-да представителитѣ. Но, когато се натоваримъ се една извѣстна работа, трѣбва да се трудимъ всички, еднакво сериозно и дѣятелно, за да можемъ да изпълнимъ посланието си.

Аневъ: Азъ ще помоля г-да секретаритѣ да бжджтъ по прилжательни при свършване скратенитѣ протоколи. Както виждаме, безъ никакви уважителни причини не се представиха протоколитѣ нито на днешното нито на миналото засѣдание отъ понапрежнитѣ засѣдания. Ако не могатъ или не шжтъ да изпълняватъ това, тогава по-добръ да си даджтъ оставкитѣ, и други да дойджтъ на тѣхното мѣсто.

Шивачовъ: Понеже г-нъ Аневъ ме предизвика, и азъ не приемамъ тосъ упрекъ: то считамъ за длъжностъ да обясня какъ стои работата. Азъ съставлявамъ протоколитѣ единъ месецъ самичъкъ. Отъ сега на татакъ оставихъ на г-на Щърбанова да ги съставлява. Азъ изпълнявахъ честно възложената ми длъжностъ до сега, и всеки знае, че редовно въ всяко засѣдание бѣха готови протоколитѣ отъ бившитѣ засѣдания. — Сега отъ нѣколко дена на самъ осѣщамъ се нѣщо слабъ и не можа повече да работя. За това нека продължи г-нъ Щърбановъ, и когато той ще свърши 20 протоколи както ги свършихъ азъ, тогава ще продължавамъ; такъвъ редъ е имало и въ миналото Събрание. —

Бошняковъ: Азъ бихъ помолить г-да секретаритѣ да слѣдватъ работата, тѣй като тѣхнитѣ работи сж важни. Особенно бихъ помолить г-на Шивачева да продължава, понеже зная, че г-нъ Щърбановъ е малко болѣнъ, и при всичко, че е дѣятеленъ и се старае, не може толкосъ да работи; а

г-на Анева би помолилъ, да не иска отъ секретаритѣ да си даватъ оставкитѣ.

Шивачовъ: Азъ си давамъ оставката.

Предсѣдатель: Струва ми се, че никой отъ г-да представителитѣ не може да си дава оставката отъ службата, която Нар. Събрание веднажъ му е възложило. (Гласове: тѣй!) Това ни налага правилника, и всеки е длъженъ да изпълнява възложената му отъ Народното Събрание длъжностъ.

Щърбановъ: Азъ искахъ да кажъ, че до сега като г-нъ Шивачовъ имаше добрината да състави протоколитѣ, щеше да състави и завчерашното засѣдание, защото азъ бѣхъ занятъ съ докладитѣ на комисията по екзархийскій уставъ; и този день и онзи день по тѣзи причина, когато бѣхъ занятъ азъ не можахъ да състави протоколитѣ, и молихъ даже г-на Шивачева; нъ той каза че има друга работа, и категорически отказа, че нѣма да го пише. Слѣдователно ако настоява на това, азъ се задължавамъ самъ да го напишъ; нъ прочемъ азъ бихъ помолилъ г-на Шивачова, тѣй като до

сега ги е съставявалъ, да ги съставява и за бѣдъще; тѣй щото азъ му правя предпочетение. (Ржкоплескание).

Манафовъ: Г-да представители! незнай забѣлежихте ли, когато г-нъ Министръ Грековъ при разискването излѣзе из засѣданието (Гласове: на дневний редъ). Азъ мисля, че когато азъ давахъ нѣкои обяснения, може да съмъ изрѣгълъ нѣкоя дума и може г-нъ Грековъ да си е отишелъ по тази причина. Нъ азъ мога тукъ да заява, че ако имамъ вѣра въ нѣкого, той е именно г-нъ Грековъ (Ржкоплескание). За това предъ Народното Събрание обявявамъ, че ако съмъ нанесълъ нѣкое оскърбление, прося извинение отъ г-на Грекова. (Ржкоплескание).

Предсѣдатель: Думата има г-нъ Аневъ.

Аневъ: Оттеглявамъ си думата.

Предсѣдатель: Тѣй като въпроситѣ, които се положихъ на дневенъ редъ сж извѣстни на всичкитѣ г-да представители, и часътъ е заминалъ вече, обявявамъ че закривамъ засѣданието на Народното Събрание, и утрѣ ще има засѣданието въ опредѣленото врѣме.

(Конецъ въ 5 часа и 40 минути послѣ пладнѣ).

Предсѣдатель: Варненско-Преславскій Симеонъ.

Подпредсѣдатели: { **Иванъ Симеоновъ.**
Ат. Минчовъ.

Секретари: { **Н. Шивачовъ.**
И. Ц. Щърбановъ.

Директоръ на Стенографическото Бюро: **А. Безеншекъ.**